

Banjalučka berza hartija od vrijednosti
Banja Luka Stock Exchange
www.blberza.com

PRIRUČNIK ZA TRGOVANJE

Februar 2015.

Sadržaj

UVOD – OSNOVNI PRINCIPI TRGOVANJA	4
1. NALOZI	5
1.1. Unos naloga u BST	5
1.1.1. Obavezni elementi prilikom unošenja naloga u BST	5
1.1.1.1. Status člana berze	7
1.1.1.2. Status hartije od vrijednosti	7
1.1.1.3. Količina hartija od vrijednosti	7
1.1.1.4. Tipovi računa	7
1.1.2. Neobavezni elementi pri unosu naloga u BST	8
1.1.2.1. Cijena hartije od vrijednosti	8
1.2. Stanje naloga	8
1.3. Redoslijed naloga	9
1.4. Upravljanje sa naložima	10
1.4.1. Mijenjanje naloga	10
1.4.1.1. Promjena vremenske oznake	11
1.4.2. Potvrđivanje, zadržavanje, otpuštanje i odstranjenje naloga	13
1.5. Vrste naloga	13
1.5.1. Tržišni nalozi	13
1.5.1.1. Unos tržišnih naloga	13
1.5.1.2. Izvršenje tržišnih naloga u kontinuiranom metodu trgovanja	14
1.5.2. Limitirani nalozi	16
1.5.2.1. Limitirani nalozi bez dodatnih uslova	16
1.5.2.1.1. Unošenje običnog limitiranog naloga	16
1.5.2.1.2. Izvršavanje običnih limitiranih naloga u kontinuiranom načinu trgovanja	16
1.5.2.2. Limitirani nalog sa dodatnim uslovom skrivene količine	18
1.5.2.3. Limitirani nalozi sa dodatnim uslovima količine izvršenja	19
1.5.2.3.1. "Sve ili ništa" nalog (A)	19
1.5.2.3.2. Nalog sa minimalnom količinom svih zaključenih poslova (M)	21
1.5.2.4. Limitirani nalozi sa dodatnim uslovima vremena izvršenja	22
1.5.2.4.1. Dnevni nalog (D)	22
1.5.2.4.2. Otvoreni nalog (GTC)	23
1.5.2.4.3. Nalog koji vrijedi do određenog datuma (GTD)	23
1.5.2.4.4. Nalog sa rasponom i odstranjenjem neizvršene količine (Immediate or Cancel - IOC)	23
1.5.2.4.5. Nalog izvrši sve ili opozovi (Fill or Kill - FOK)	24
1.5.3. "Tržišni u limitirani" nalozi (eng. Market to limit order MTL)	25
1.5.3.1. Unos tržišnog u limitirani naloga	26
1.5.3.2. Izvršenje tržišni u limitiranih naloga u kontinuiranom metodu trgovanja	26
1.5.4. Stop nalozi (eng. Stop orders)	29
2. METODE TRGOVANJA	32
2.1. Kontinuirani metod trgovanja	32
2.1.1. Uslovi zaključivanja poslova	32
2.1.2. Cijena zaključenog posla	33
2.2. Aukcijski metod trgovanja	35
2.2.1. Sistem djelovanja aukcije	35
2.2.1.1. Faza prije otvaranja tržišta (Faza unosa naloga; $t_0 - t_1$)	36

2.2.1.2. Faza otvaranja tržišta (Faza formiranja otvarajuće cijene i zaključivanje poslova; $t_1 \leq x \leq p_1$)	36
2.3. Otvaranje tržišta.....	37
2.3.1. Formiranje otvarajuće cijene	37
3. FAZA U KOJOJ SE NALAZI TRŽIŠTE I TRAJANJE BERZANSKOG TRGOVANJA	40
3.1. Kontinuirani metod trgovanja.....	40
3.2. Aukcijski metod trgovanja	41
3.2.1. Vrijeme otvaranja tržišta	42
4. PREKINUTE AUKCIJE	43
4.1. Pokretanje prekinute aukcije	43
4.2. Sistem prekinute aukcije.....	44
4.3. Karakteristike prekinute aukcije u kontinuiranom načinu trgovanja.....	44
4.4. Vremenski raspored prekinutih aukcija.....	44
4.5 Šta ako BST ne inicira prekinutu aukciju u skladu sa Pravilima?.....	45
5. INTERVAL TRGOVANJA I 20% OGRANIČENJE PROMJENE CIJENE	45
5.1. Interval trgovanja.....	45
5.2. 20% interval osciliranja cijena	47
6. AUKCIJA ZA PAKET AKCIJA.....	49
7. PRVI DAN TRGOVANJA	51
8. DOSTUPNOST PODATAKA	51
9. DODACI.....	54
9.1. Dodatak 01: Promjena vremenskog rasporeda naloga	54
9.2. Dodatak 02: Izvršenje poslova sa tržišnim nalogom	61
9.3. Dodatak 03: Izvršavanje limitiranih naloga.....	65
9.4. Dodatak 04: Formiranje otvarajuće cijene.....	72
9.5. Dodatak 05: Pokretanje prekinutih aukcija	85

Na osnovu člana 141. stav 1 alineje 4 Pravila Banjalučke berze broj 01-YO-756/12 od 16.11.2012. godine, Direktor berze donosi:

Priručnik za trgovanje

UVOD – OSNOVNI PRINCIPI TRGOVANJA

Priručnik za trgovanje opisuje načine trgovanja i karakteristike trgovanja za Berzanski sistem trgovanja (BST), koje propisuju Pravila berze (u daljem tekstu: Pravila) i Uputstvo za trgovanje (u daljem tekstu: Uputstvo). Karakteristike trgovanja u BST-u objašnjene su posebnim primjerima u ovom Priručniku.

Prvo poglavlje ovog Priručnika detaljno opisuje karakteristike naloga, koje u BST unose članovi berze. U prvom poglavlju definisani su svi obavezni i neobavezni elementi pri unosu naloga, zatim posebna stanja u kojima se mogu naći hartije od vrijednosti i nalozi, redoslijed naloga i upravljanje nalogima. Posljednji dio ovog poglavlja detaljno opisuje pojedine vrste naloga (tržišni, limitirani, tržišni u limitirani, stop).

U drugom poglavlju opisani su aukcijski i kontinuirani način trgovanja, te otvaranje tržišta i formiranje otvarajuće cijene. Vremenski raspored faza u kontinuiranom i aukcijskom trgovanju opisano je u trećem poglavlju. U kontinuiranom i aukcijskom trgovanju uključene su i prekinute aukcije koje su objašnjene u četvrtom poglavlju.

Ograničenje cijena (interval trgovanja, ograničenje promjene cijena 20 %) su predstavljeni u petom poglavlju. U šestom poglavlju objašnjena je aukcija za paket akcija, a u sedmom poglavlju su objašnjene posebne karakteristike prvog dana trgovanja za određenu hartiju od vrijednosti. U osmom poglavlju navedeni su nivoi dostupnosti podataka iz BST sistema za članove berze.

U prilogima su dati detaljni primjeri redanja naloga, zaključivanje poslova sa nalogima, primjeri formiranja otvarajuće cijene, te primjeri vezani za prekinute aukcije.

1. NALOZI

Na osnovu dodjeljenog koda za trgovanje berzanski posrednik prijavljuje se na BST sistem, koji mu omogućuje unošenje naloga i ostala upravljanja sa nalogima.

1.1. Unos naloga u BST

Nalozi se u BST unose preko posebne maske za unos:

Ako nalog uključuje sve obavezne komponente i u isto vrijeme je dopunjen mogućim dodatnim uslovima količine, vremena izvršenja ili dodatnim uslovima prikazivanja, sistem prihvata nalog i unosi ga na trgovanje.

Uneseni nalog u odnosu na stanje tržišta može se:

- zapisati u dubinu tržišta (u slučaju kada je tržište u fazi prije otvaranja ili ako nalog ne ispunjava sve uslove izvršenja);
- djelimično ili u cijelosti izvršiti (u slučaju otvorenog tržišta i ako su ispunjeni uslovi za izvršenje).

U slučaju, ako u nalogu nisu ispunjeni svi obavezni elementi, ili ako mogući dodatni uslovi izvršenja nisu ispunjeni, sistem odbija nalog. Razlog zbog kojeg se odbija nalog BST objašnjava na sljedeće načine:

- prikaže se "POP UP";
- ispis u donjem dijelu radne stanice .

Unos određenih vrsta naloga detaljnije je opisan u poglavlju koji slijedi.

1.1.1. Obavezni elementi prilikom unošenja naloga u BST

Prilikom unošenja naloga u BST obavezni su sljedeći elementi:

- tip naloga (kupovina ili prodaja);
- oznaka hartije od vrijednosti;
- oznaka člana berze;
- oznaka berzanskog posrednika;
- količina hartija od vrijednosti za kupovinu ili prodaju;
- vrsta računa;
- broj računa.

Oznaka berzanskog člana i berzanskog posrednika automatski se pojavljuje u BST-u.

Nalozi u kojima nije označena vrsta računa, BST sistem ne odbija (iako je to obavezan element naloga), nego mu automatski dodijeli tip računa po unaprijed definisanom tipu račun. Unaprijed definisani tip računa u sistemu je klijent račun. Više o vrstama računa objašnjeno je u dijelu 1.1.1.4.

Pregled obaveznih elemenata koji se odnose na vrste naloga:

VRSTA NALOGA		KOLIČINA	CIJENA	VREMENSKI USLOVI	DODATAN USLOV KOLIČINE IZVRŠENJA	VIDLJIVA KOLIČINA	STOP CIJENA	RAČUN	BROJ RAČUNA	REFERENCA	
TRŽIŠNI NALOG		✓	×	D	×	×	×	✓	✓	nije obavezna	
TRŽIŠNI U LIMITIRANI NALOG		✓	×	D	×	×	×	✓	✓	nije obavezna	
STOP TRŽIŠNI		✓	×	jedan obavezan D, GTD,GTC	×	×	✓	✓	✓	nije obavezna	
STOP LIMITIRANI		✓	✓	jedan obavezan D, GTD, GTC	✓	✓	✓	✓	✓	nije obavezna	
LIMITIRANI NALOZI	OBIČNI LIMITIRANI NALOG	✓	✓	jedan obavezan D, GTD,GTC	✓	×	×	✓	✓	nije obavezna	
	LIMITIRANI NALOG SA SKRIVENOM KOLIČINOM	✓	✓	jedan obavezan D, GTD,GTC	✓	✓	✓	✓	✓	nije obavezna	
	NALOZI SA DODATNIM USLOVIMA VREMENA IZVRŠENJA	NALOG SA RASPONOM I ODSTRANJENJEM NEIZVRŠENE KOLIČINE	✓	✓*	Immediate or Cancel	×	×	×	✓	✓	nije obavezna
		NALOG IZVRŠI SVE ILI OPOZOVI	✓	✓*	Fill or Kill	×	×	×	✓	✓	nije obavezna
		DNEVNI NALOG	✓	✓	D	✓	✓	✓	✓	✓	nije obavezna
		OTVORENI NALOG	✓	✓	GTC	✓	✓	✓	✓	✓	nije obavezna
		NALOG DO ODREĐENOG DATUMA	✓	✓	GTD	✓	✓	✓	✓	✓	nije obavezna
	NALOZI SA DODATNIM USLOVIMA KOLIČINE IZVRŠENJA	"SVE ILI NIŠTA" NALOG	✓	✓	jedan obavezan D, GTD,GTC	✓	×	✓	✓	✓	nije obavezna
		NALOG SA MINIMALNOM KOLIČINOM SVIH POSLOVA	✓	✓	jedan obavezan D, GTD,GTC	✓	✓	✓	✓	✓	nije obavezna

Napomena: * unos naloga moguć po cijeni unutar intervala trgovanja (dinamičkih limita).

Posebne oznake u tabeli su objašnjene u dijelu poglavlja koje se odnosi na vrste naloga.

1.1.1.1. Status člana berze

Član berze nalazi se u jednom od sljedećih stanja:

- aktivan – član može zaključivati poslove i upravljati naložima u BST-u; ili
- neaktivan – član ne može zaključivati poslove i upravljati naložima u BST-u.

Status člana berze se određuje na osnovu odluke Upravnog odbora ili Direktora, kada su ispunjeni uslovi propisani Pravilima.

1.1.1.2. Status hartije od vrijednosti

U BST sistemu hartije od vrijednosti mogu biti u jednom od sljedećih stanja, prikazanim u sljedećoj tabeli:

STANJE HARTIJE	ZAKLJUČENJE POSLOVA	UPRAVLJENJE NALOŽIMA*
TRGOVANA	✓	✓
ZADRŽANA	×	✓
ZAUSTAVLJENA	×	×
ISKLJUČENA	×	×

*Napomena: Upravljanje sa naložima takođe zavisi od faze u kojoj se nalazi tržište. Pogledaj tačku 1.4

Status hartije od vrijednosti može se promjeniti na osnovu rješenja Direktora, kada su ispunjeni uslovi propisanim Pravilima.

1.1.1.3. Količina hartija od vrijednosti

U BST-u trguje se lotovima. Minimalna količina hartije od vrijednosti (za zaključivanje poslova i unošenje naloga) je jedan lot, koji predstavlja jednu količinsku jedinicu hartije od vrijednosti (akcije, obveznice itd.).

1.1.1.4. Tipovi računa

BST omogućava upotrebu sljedećih vrsta računa, koji su prikazani u tabeli:

TIP RAČUNA	OZNAKA RAČUNA	
	INDIVIDUALNI	GRUPNI
RAČUN ČLANA BERZE	H	-
KLIJENT RAČUN	C	G
RAČUN ZA UPRAVLJANJE SA HARTIJAMA OD VRIJEDNOSTI	P	G
KASTODI RAČUN	U	V

Račun člana berze (H) je račun koji koriste članovi berze za naloge, koje izvršavaju u svoje ime i za svoj račun. Članovi berze trguju za svoj račun samo preko svog računa člana berze (dilerskog računa).

Klijent račun (C) je račun koji koriste članovi za naloge, koje se izvršavaju u svoje ime, a za tuđi račun.

Račun za trgovanje sa hartijama od vrijednosti (P) je posebna vrsta klijent računa, koji članovi koriste za upravljanje klijentovim portfeljom hartija od vrijednosti.

Kastodi račun (U) je račun kojeg članovi berze koriste za naloge, koje izvršavaju u svoje ime i za račun klijenta, vođen od člana Centralnog registra hartija od vrijednosti – kastodijana.

Kada član Berze istovremeno primi više diskrecionih naloga, odnosno kada istovremeno primi više naloga za kupovinu, odnosno prodaju hartija od vrijednosti sa jednakim uslovima izvršenja, takve naloge može udružiti preko grupnog računa.

1.1.2. Neobavezni elementi pri unosu naloga u BST

Pri unošenju naloga u BST, sljedeći elementi nisu obavezni:

- cijena hartije od vrijednosti;
- stop cijena;
- dodatni uslovi vremena izvršenja;
- dodatni uslovi količine izvršenja;
- referenca.

Ukoliko pri unosu naloga u BST nije unesen nijedan od neobaveznih elemenata iz prethodnog stava, sistem unosi tržišni nalog bez dodatnih uslova izvršenja i skrivene količine. BST sistem odbija unos naloga koji nemaju odgovarajuće obavezne elemente.

1.1.2.1. Cijena hartije od vrijednosti

Cijena hartije od vrijednosti izražava se u konvertibilnim markama (KM) za lot. Cijena obveznica i ostalih dužničkih hartija od vrijednosti izražena je u procentu od nominalne vrijednosti ili kao procenat od još neisplaćene glavnice (anuitetne obveznice) bez pripisane kamate. Sistem dozvoljava samo unos cijena, čija je vrijednost veća od nule.

Standard promjene cijene predstavlja najmanje dopuštenu promjenu cijene hartije od vrijednosti u nalogu za kupovinu ili prodaju hartija od vrijednosti pri unošenju naloga. Standard promjene cijene za određene hartije od vrijednosti u BST su sljedeće:

- za akcije, standard promjene zavisi od toga u koji interval ulazi cijena :
 - u intervalu od 0 do 0,01 KM standard promjene iznosi 0,0001 KM;
 - u intervalu od 0,01 do 1 KM standard promjene iznosi 0,001 KM;
 - za cijene veće od 1 KM standard promjene iznosi 0,01 KM
- za obveznice, koje kotiraju u procentima, standard promjene je 0,01 procentni poen;
- za druge finansijske instrumente kojima se trguje na organizovanom tržištu i koje su iskazane u konvertibilnim markama, standard promjene je 0,01 KM;
- za druge finansijske instrumente kojima se trguje na organizovanom tržištu i koje su iskazane u procentima, standard promjene je 0,01 procentni poen.

1.2. Stanje naloga

U BST sistemu, nalozi mogu biti u jednom od sljedećih stanja:

- aktivan – nalog je na trgovanju, njegovo izvršenje je u skladu sa cijenovnim ograničenjem;
- neaktivan – nalog je na trgovanju, ali njegovo izvršenje bi probilo cijenovno ograničenje. BST sistem ne dozvoljava zaključivanje poslova sa neaktivnim naložima;
- zadržan – nalog nije na trgovanju i njegovo izvršenje nije dopušteno. Moguće je upravljati sa nalogom, ako je unesen u sistem;

- *stopiran* – nalog se aktivira na tržištu kada se dostigne stop cijena te se, s obzirom na ograničenje cijena, postavlja u aktivno ili neaktivno stanje;
- *odstranjen* – nalog nije na trgovanju, tako da nije moguće upravljati sa njim. Nalog je uklonjen iz BST-a zbog jednog od navedenih razloga: izvršen, istekao vremenski rok izvršenja, opozvan od strane berze ili člana berze.

BST sistem mijenja stanje naloga u sljedećim slučajevima:

- U slučaju promjene limita kod cijenovnih ograničenja (vidi 5.2), BST sistem prebacuje nalog iz aktivnog u neaktivni status i obratno, pri čemu se vremenski raspored naloga ne mijenja.
- U slučaju dostizanja “stop cijene” na tržištu, stop nalog se unosi na tržište kao aktivan ili neaktivan nalog.
- Upravljanje nalogima kojima je istekao vremenski rok izvršenja, na početku dana trgovanja sistem prebacuje u stanje “odstranjen”.

1.3. Redoslijed naloga

Prilikom unošenja naloga u BST, svakom nalogu se dodjeljuje vremenska oznaka koja je jednaka vremenu unosa.

Redoslijed naloga na tržištu se određuje prema sljedećim kriterijima:

- tržišni nalozi imaju prednost u odnosu na limitirane naloge;
- redoslijed limitiranih naloga na tržištu se određuje tako, da pri izvršavanju kupovnih naloga prednost imaju nalozi sa višom cijenom, odnosno pri izvršavanju prodajnih naloga prednost imaju nalozi sa nižom cijenom;
- ako se u okviru iste cijene na tržištu pojavi više naloga, prednost imaju nalozi sa starijom vremenskom oznakom.

Osnovni primjeri redoslijeda naloga

Primjer # 01: Redanje naloga u odnosu na vrstu, cijenu i vrijeme unosa naloga

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
c	10	100	100,3	10	f
e	20	100	100,5	10	b
a	20	99,5	101	20	d
g	50	99	102	30	h
i	10	99			

Napomena: Oznaka N# objašnjava redoslijed unošenja naloga u sistem (a = prvi uneseni nalog, b = drugi uneseni nalog, itd)

Primjer # 02: Redanje naloga u odnosu na vrstu, cijenu i vrijeme unosa naloga

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
d	45	market			
b	50	100			
c	20	100			
a	10	99			

1.4. Upravljanje sa nalogima

Upravljanje nalogima uključuje:

- unošenje naloga;
- mijenjanje naloga;
- potvrđivanje, zadržavanje, otpuštanje i odstranjivanje naloga.

Mogućnost upravljanja nalogima i zaključivanje poslova zavise od trenutnog stanja na tržištu, načina trgovanja, stanja naloga i statusa člana. U slučaju da je trgovanje sa hartijama od vrijednosti zaustavljeno, upravljanje sa nalogima nije moguće.

Upravljanje nalogima u kontinuiranom metodu trgovanja moguće je u fazi prije otvaranja tržišta i u fazi otvorenog tržišta. U aukcijskom načinu trgovanja moguće je upravljati nalogima u fazi prije otvaranja tržišta.

	KONTINUIRANI METOD TRGOVANJA			AUKCIJSKI METOD TRGOVANJA	
	ZATVORENO TRŽIŠTE	TRŽIŠTE PRIJE OTVARANJA	OTVORENO TRŽIŠTE	ZATVORENO TRŽIŠTE	TRŽIŠTE PRIJE OTVARANJA
UPRAVLJANJE NALOZIMA	×	✓	✓	×	✓

Mogućnost da upravlja nalogima ima berzanski posrednik, koji je unio nalog i svi berzanski posrednici tog člana. U određenim slučajevima, berza ima mogućnost da zadrži i odstrani naloge.

Pri upravljanju nalogima, koji su na trgovanju, prije neke od akcija upravljanja nalogima (mijenjanje, povlačenje, potvrđivanje itd.) poslovi se mogu zaključiti. Ako se tokom akcije, nalog izvrši djelimično ili u potpunosti, zahtjevana akcija upravljanja nalogima nije više moguća.

1.4.1. Mijenjanje naloga

U BST sistemu nisu dozvoljene sljedeće promjene:

- oznaka člana;
- oznaka hartije od vrijednosti;
- vrsta naloga (kupovina/prodaja);
- tip računa;
- broj računa.

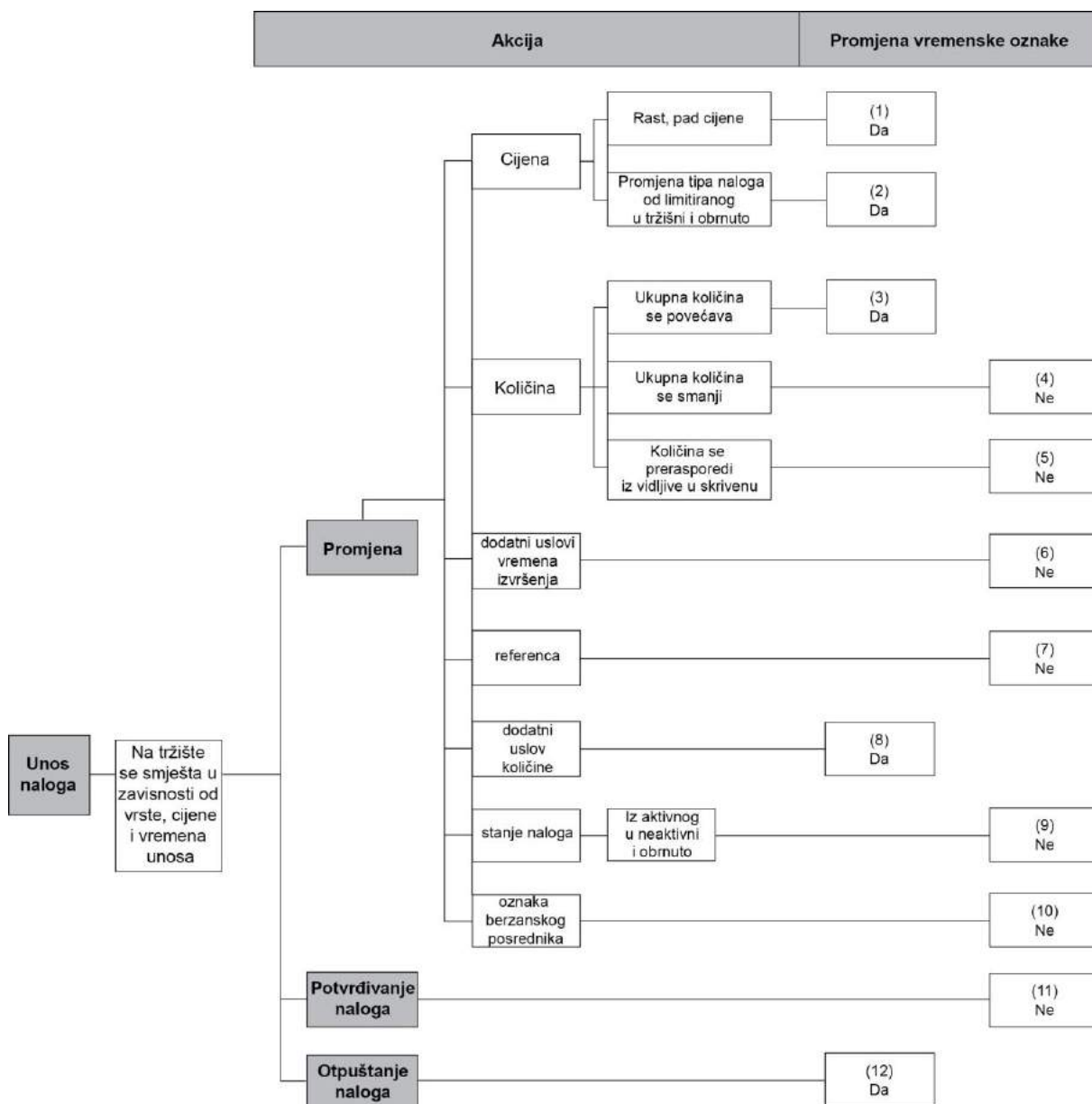
Dozvoljene su sljedeće promjene naloga u BST-u:

- cijena;
- količina;
- tip naloga (limitirani, tržišni, tržišni u limitirani, stop tržišni, stop limitirani);
- dodatni uslovi u vezi količine izvršenja;
- dodatni uslovi vremena izvršenja;
- referenca;
- stanje naloga;
- oznaka berzanskog posrednika.

1.4.1.1. Promjena vremenske oznake

Vremenska oznaka naloga utiče na redosljed naloga na trgovanju. Ako se promjeni cijena, doda, promjeni ili izbriše dodatni uslov, poveća količina hartije od vrijednosti u nalogu, promjeni tržišni nalog u limitirani i obratno, promjeni stanje naloga iz zadržanog u aktivan, nalogu se dodjeljuje nova vremenska oznaka koja je jednaka vremenu promjene naloga.

Dijagram mijenjanja vremenske oznake naloga

Primjer # 01: Promjena cijene naloga

Početno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
a	300	100			
b	200	99			

Promjena naloga "a". Kupovina 300 po 99

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
b	200	99			
a	300	99			

POSLOVI	KOLIČINA	CIJENA

Primjer # 02: Promjena količine u nalogu

Početno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
a	300	100			
b	200	100			

Promjena naloga "a". Nalog "a": Kupovina 100 po100

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
a	100	100			
b	200	100			

POSLOVI	KOLIČINA	CIJENA

Ostali primjeri promjene vremenskog rasporeda naloga su dati u prilogu Dodaci 01.

1.4.2. Potvrđivanje, zadržavanje, otpuštanje i odstranjenje naloga

Stanje naloga može u određenim slučajevima promjeniti Berza ili član, u sljedećim slučajevima:

- Za produžavanje roka važnosti naloga za novih sto osamdeset (180) dana, berza članu omogućava potvrđivanjem naloga, pri čemu se vremenska oznaka naloga ne mijenja.
- Nalog u BST-u može zadržati član ili berza. Zadržani nalog može otpustiti član. Pri otpuštanju nalog dobija novu vremensku oznaku i u zavisnosti od cijenovnih ograničenja nalog se postavlja u aktivno, odnosno neaktivno stanje.
- Nalog se iz BST-a odstranjuje zbog izvršenja, isteka roka važenja, otkazivanja naloga od berze ili berzanskog člana.

1.5. Vrste naloga

U odnosu na cijenu, naloge možemo podijeliti u četiri osnovne vrste:

- tržišni nalog – klijent ne postavlja cijenovno ograničenje,
- limitirani nalog – klijent postavlja prihvatljivu cijenu za kupovinu (najvišu) ili prodaju (najnižu),
- tržišni u limitirani – je nalog koji se unosi kao tržišni i izvršava po najboljoj cijeni suprotnog naloga. Ako se nalog ne može u cijelosti izvršiti po cijeni suprotnog naloga, nalog se pretvara u limitirani nalog za preostalu količinu po cijeni po kojoj je djelimično izvršen,
- stop nalog – unosi se dodatni parametar, stop cijena. Kada se na tržištu dostigne stop cijena, nalog se automatski aktivira kao tržišni nalog (**stop tržišni nalog**) odnosno limitirani nalog (**stop limitirani nalog**), te izvršava ako postoje uslovi na tržištu.

1.5.1. Tržišni nalozi

Tržišni nalozi su dnevni nalozi, u kojima nije određena cijena. Tržišni nalozi u BST sistemu na trgovanju imaju oznaku "market". Tržišni nalozi mogu se koristiti samo u kontinuiranom načinu trgovanja.

Tržišne naloge nije dozvoljeno kombinovati sa dodatnim uslovima količine izvršenja, dodatnim uslovima vremena izvršenja i skrivenom količinom.

1.5.1.1. Unos tržišnih naloga

Za unos tržišnih naloga potrebni su svi obavezni elementi naloga. Unos tržišnih naloga je moguć u fazama trgovanja: prije otvaranja tržišta i otvoreno tržište. Unošenje tržišnih naloga moguće je samo ako je referentna cijena već formirana (vidi poglavlje 7). Tržišni nalozi mogu se unijeti na prazno tržište.

	ZA UNOS POTREBNO	UNOS NA PRAZNO TRŽIŠTE	KONTINURANI METOD TRGOVANJA	AUKCIJSKI METOD TRGOVANJA
TRŽIŠNI NALOG	svi obavezni elementi	✘ *	faza prije otvaranja tržišta, otvoreno tržište	NE

*Napomena: Unos je moguć samo ako je formirana referentna cijena

1.5.1.2. Izvršenje tržišnih naloga u kontinuiranom metodu trgovanja

Ako postoji nalog na suprotnoj strani tržišta sa jednakom ili većom količinom, tržišni nalog se izvršava u potpunosti, gdje cijena mora biti u okviru intervala trgovanja, u suprotnom pokreće se prekinuta aukcija. Tržišni nalog može se izvršiti ako na suprotnoj strani postoji nalog sa dodatnim uslovima izvršenja. Tržišni nalozi se izvršavaju bez prelazne potvrde. Neizvršeni dio tržišnog naloga ostaje u knjizi naloga po tržišnoj cijeni. Vremenski raspored djelimično izvršenog naloga se ne mijenja.

Osnovni primjeri izvršenja tržišnih naloga

Primjer # 01: Tržišni nalog – limitirani nalog na suprotnoj strani

Početno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
a	10	99			

Nalog "b": Prodaje 10 po tržišnoj cijeni

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#

POSLOVI	KOLIČINA	CIJENA	
a	b	10	99

Trgovanje je izvršeno po cijeni od 99 KM.

Primjer # 02: Tržišni nalog – tržišni i limitirani nalog na suprotnoj strani

Početno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
a	10	market			
b	10	100			

Nalog "c": Prodaje 10 po tržišnoj cijeni

Konačno stanje

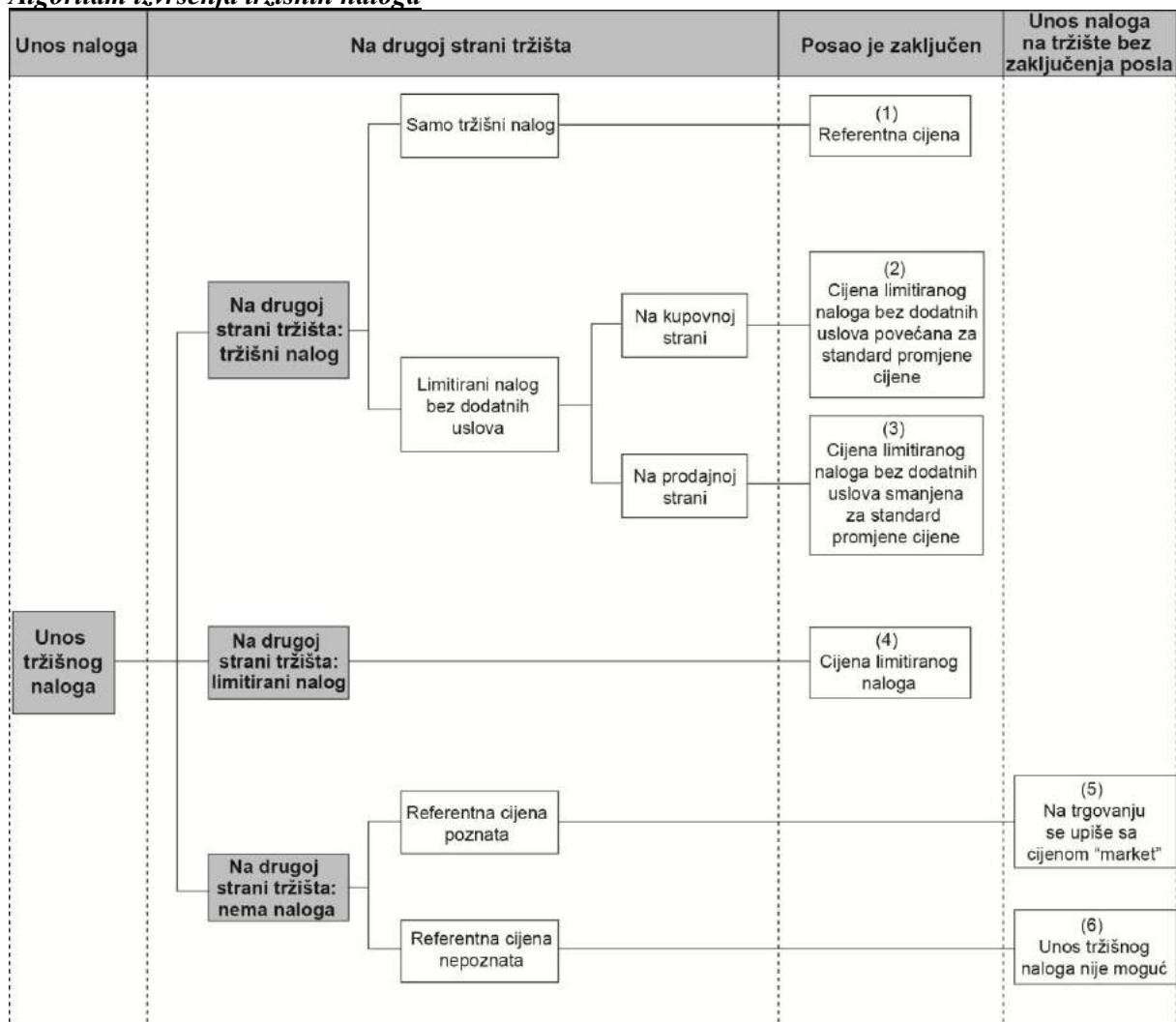
KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
b	10	100			

POSLOVI	KOLIČINA	CIJENA
a	c	10
		100,01

Poslovi su izvršeni po najboljoj kupovnoj cijeni, uz povećanje za standard promjene cijene.

Zaključivanje poslova sa tržišnim nalogima u kontinuiranom trgovanju zavisi od cijena pojedinačnih naloga i stanja naloga, koji su na tržištu. Primjeri na koji se način zaključuju poslovi sa tržišnim nalogima, u zavisnosti od specifičnih uslova na tržištu, prezentovani su u algoritmu izvršenja tržišnih naloga, dok detaljnija objašnjenja vezana za cijene po kojima se izvršavaju tržišni nalozi nalaze se u dijelu 2.1.2.

Algoritam izvršenja tržišnih naloga

Primjeri zaključivanja poslova, u zavisnosti od algoritma izvršenja tržišnih naloga nalazi se u Dodatku 2.

1.5.2. Limitirani nalozi

Limitirani nalog je nalog u koji se unosi cijena i koji omogućava izvršenje poslova samo do limitirane cijene, određene prilikom unošenja naloga. Limitirani nalozi mogu se koristiti u kontinuiranom i aukcijskom trgovanju.

Sa limitiranim nalogima dozvoljeno je kombinovati više različitih dodatnih uslova, pri čemu se poslovi izvršavaju do utvrđenog limita u nalogu, imajući u vidu metod trgovanja i stanje tržišta. Limitirani nalozi se dalje dijele na:

- nalozi bez dodatnih uslova;
- nalog sa dodatnim uslovom skrivene količine,
- nalozi sa dodatnim uslovima količine izvršenja,
- nalozi sa dodatnim uslovima vremena izvršenja.

1.5.2.1. Limitirani nalozi bez dodatnih uslova

Limitirani nalog bez dodatnih uslova kraće zovemo običan limitirani nalog.

1.5.2.1.1. Unošenje običnog limitiranog naloga

Za unos običnog limitiranog naloga potrebni su svi obavezni elementi naloga i cijena naloga. Unos limitiranih naloga moguć je u fazi prije otvaranja i fazi otvorenog tržišta. Unošenje naloga moguće je i na prazno tržište.

	ZA UNOS POTREBNO	UNOS NA PRAZNO TRŽIŠTE	KONTINUIRANI NAČIN TRGOVANJA	AUKCIJSKI NAČIN TRGOVANJA
LIMITIRANI NALOG BEZ DODATNIH USLOVA	svi obavezni elementi + cijena	☒	tržište prije otvaranja, otvoreno tržište	tržište prije otvaranja

1.5.2.1.2. Izvršavanje običnih limitiranih naloga u kontinuiranom načinu trgovanja

Limitirani nalog se izvršava ako je cijena naloga jednaka ili bolja od suprotnog naloga pri čemu zaključena transakcija mora biti unutar intervala trgovanja, u suprotnom dolazi do prekinute aukcije. U slučaju da je nekoliko naloga sa različitim cijenama uneseno na tržište na suprotnoj strani, nalozi se izvršavaju bez prelaznih potvrđivanja. Korak cijenovnog izvršenja ovih naloga jednak je standardu promjene cijene.

Osnovni primjeri izvršenja limitiranih naloga

Primjer # 01: Limitirani nalog – limitirani nalog na suprotnoj strani

Početno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
a	20	100			
b	10	98			
c	10	90			

Nalog "d": Prodaje 50 po 98

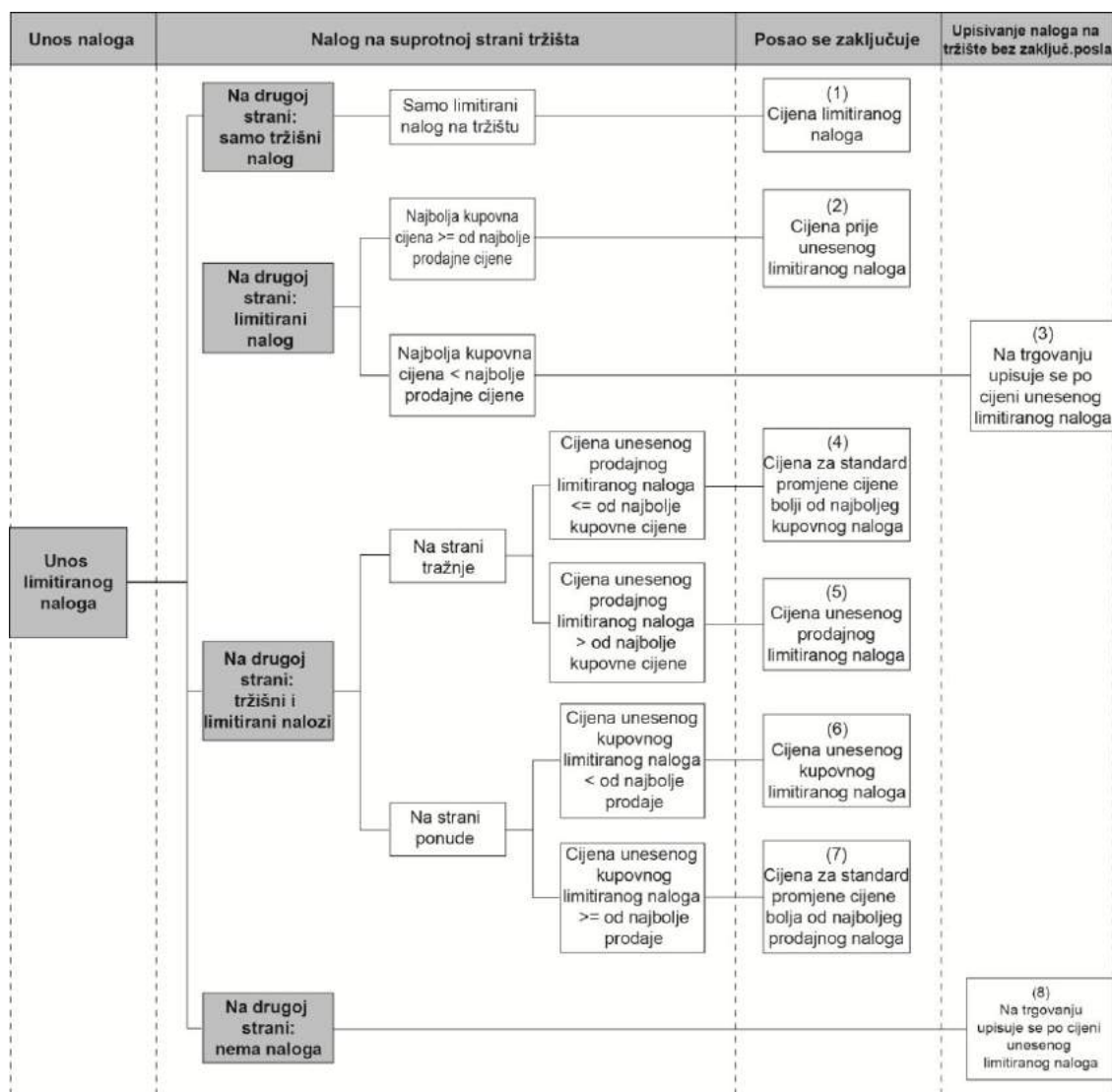
Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
c	10	90	98	20	d

POSLOVI	KOLIČINA	CIJENA
a	d	20
b	d	10

Zaključivanje poslova sa limitiranim nalogima u kontinuiranom načinu trgovanja zavisi od cijena pojedinačnih naloga i stanja naloga koji su na tržištu. Primjeri zaključivanja poslova sa limitiranim nalogima u vezi sa određenim kombinacijama stanja na tržištu su prikazani u algoritmu izvršenja limitiranih naloga.

Algoritam mogućih unosa limitiranih naloga

Primjeri na koji se način poslovi zaključuju prema algoritmima za izvršenje limitiranih naloga nalaze se u Dodatku 03.

1.5.2.2. Limitirani nalog sa dodatnim uslovom skrivene količine

Nalog sa skrivenom količinom je nalog u kome se ukupna količina naloga ne prikazuje na tržištu. Na tržištu se prikazuje samo vidljiva količina, a preostali dio količine se pohranjuje u skrivenoj količini, koja je skrivena od tržišta. Minimalna vrijednost naloga sa skrivenom količinom je 10.000 KM, od čega vidljiva količina mora biti minimalno 5.000 KM. Vidljiva vrijednost naloga mora iznositi najmanje 1% od skrivene vrijednosti u nalogu. Kombinovanje skrivene količine sa tržišnim i "tržišni u limitirani" nalogima nije moguće. Takođe, kombinovanje sa nalogom sa dodatnim uslovom količine izvršenja "sve ili ništa" nije dozvoljeno. Nalog sa dodatnim uslovom "minimalne količine svih zaključenih poslova" (M) na tržištu se prikazuju sa skrivenom količinom.

Za unos ove vrste naloga potrebni su svi obavezni elementi naloga i cijena. Pored obaveznih elemenata potreban je unos vidljive količine u polje "Visible vol.". Unos naloga je moguć na prazno tržište. U kontinuiranom načinu trgovanja, ovu vrstu naloga moguće je unijeti u fazi prije otvaranja tržišta i fazi otvorenog tržišta. U aukcijskom načinu trgovanja unos naloga sa skrivenom količinom nije moguć. Unošenje skrivenih količina za obveznice vrijednosno je vezan za vrijednost glavnice u vremenu unosa naloga.

	OZNAKA DODATNOG USLOVA	ZA UNOS POTREBNO	UNOS NA PRAZNO TRŽIŠTE	KONTINUIRANI NAČIN TRGOVANJA	AUKCIJSKI NAČIN TRGOVANJA
NALOG SA SKRIVENOM KOLIČINOM	h	svi obavezni elementi+cijena+vidljiva količina	✓	faza prije otvaranja tržišta i faza otvorenog tržišta	X

Napomena: količina za koju želite da bude vidljiva unosi se u posebno polje "Vidljiva količina".

Ako se nalog djelimično izvrši, vidljiva količina se dopuni iz skrivene količine. Poslovi se zaključuju bez postepenog potvrđivanja.

Osnovni primjer izvršavanja naloga sa skrivenom količinom

Primjer # 01: Nalog sa skrivenom količinom – nakon djelimičnog izvršenje naloga

Početno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
a	5000h5000	1,00			
b	3.000	1,00			

Nalog "c": Prodaje 7000 po 1,00 KM

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
b	1.000	1,00			
a	5.000	1,00			

POSLOVI	KOLIČINA	CIJENA
a	c	5.000
b	c	2.000

1.5.2.3. Limitirani nalozi sa dodatnim uslovima količine izvršenja

Nalozi sa dodatnim uslovima količine izvršenja su nalozi, kod kojih se pored obaveznih elemenata pri unosu naloga i cijene, određuje i najmanja količina sa kojom je moguće zaključiti posao. Nalozi sa dodatnim uslovima količine izvršenja, u pregledu naloga za hartije od vrijednosti, prikazuju se odvojeno od ostalih naloga, te su i različito označeni. Kod ovih naloga moguće je koristiti dodatne uslove vremena izvršenja (dnevni, otvoreni, nalog do određenog datuma). Cijene naloga sa dodatnim uslovima količine izvršenja ne ulaze u izračunavanje otvarajuće cijene u kontinuiranom trgovanju, a u aukcijskom trgovanju ulaze u izračunavanje otvarajuće cijene samo ako nije moguće utvrditi ovu cijenu na osnovu naloga bez dodatnih uslova količine izvršenja. Cijene iz naloga sa dodatnim uslovima količine izvršenja ne prikazuju se u najboljoj kupovnoj i najboljoj prodajnoj cijeni. Vrste naloga sa dodatnim uslovima količine izvršenja su:

- "sve ili ništa" nalog;
- nalog sa minimalnom količinom svih zaključenih poslova.

1.5.2.3.1. "Sve ili ništa" nalog (A)

“Sve ili ništa” nalog je nalog, koji se izvršava samo u cijelosti u jednoj ili nekoliko simultanih transakcija, u suprotnom uopšte se ne izvršava. Kombinovanje sa tržišnim i “tržišni u limitirani” nalogima nije moguće. Unos skrivene količine nije moguće.

Za unos ove vrste naloga potrebni su svi obavezni elementi naloga, cijena naloga i u polju “Special term.” oznaka ovog dodatnog uslova “All or none”. Unos ovih naloga moguć je na prazno tržište. U kontinuiranom načinu trgovanja unos naloga sa posebnim uslovima “sve ili ništa” moguć je u fazi prije otvorenog tržišta i fazi otvorenog tržišta, dok u aukcijskom načinu trgovanja unos ovih naloga moguć je u fazi prije otvaranja tržišta.

	OZNAKA POSEBNOG USLOVA	ZA UNOS POTREBNO	UNOS NA PRAZNO TRŽIŠTE	KONTINUIRANI NAČIN TRGOVANJA	AUKCIJSKI NAČIN TRGOVANJA
"SVE ILI NIŠTA" NALOG	A	svi obavezni elementi + cijena + All or none	✓	faza prije otvaranja tržišta i faza otvorenog tržišta	faza prije otvaranja tržišta

Nalog sa dodatnim uslovom izvršenja A se izvršava, ako je cijena bolja ili jednaka od suprotnog naloga i ako je cijena posla unutar intervala trgovanja. Posao sa nalogom sa dodatnim uslovom A se zaključuje samo kada je ispunjen dodatni uslov naloga. Nalog se izvršava u jednoj ili više simultanih transakcija, samo ako se nalog u potpunosti izvršava. Pri zaključivanju poslova nalog sa posebnim uslovima A se može zaključivati po različitim cijenama do cijene naloga sa dodatnim uslovima. Sistem BST pri izvršavanju naloga sa dodatnim uslovom “A” ne traži postepeno potvrđivanje naloga. Dodatni uslov ne može preskočiti običan nalog, čak iako bi se posao sa posebnim uslovom mogao izvršiti.

Osnovni primjeri izvršenja naloga “Sve ili ništa”

Primjer # 01: "Sve ili ništa nalog" – nekoliko naloga na suprotnoj strani

Početno stanje

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJENA	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#
c	A	10	100				99,9	5	b				
							100	4	a				

Nalog "d": Prodaje 1 lot po 100

Konačno stanje

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJENA	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#

POSLOVI	KOLIČINA	CIJENA
c	b	5
c	a	4
c	d	1

Primjer # 02: "Sve ili ništa nalog" – dodatni uslov je preskočen

Početno stanje

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJENA	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#
a	A	30	100	b	10	100							

Nalog "c": Prodaje 1 lot po 100

Konačno stanje

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJENA	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#
a	A	30	100	b	9	100							

POSLOVI	KOLIČINA	CIJENA
b	c	1

Kompleksan primjer izvršenja naloga "Sve ili ništa"

Primjer # 3: "Sve ili ništa nalog" – dodatni uslov ne može preskočiti običan nalog

Početno stanje

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJENA	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#
b	A	100	100	a	10	100				100	50	A	c

Nalog "d": Prodaje 50A po 100

Konačno stanje

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJ.	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#
b	A	100	100	a	10	100				100	50	A	c
										100	50	A	d

POSLOVI	KOLIČINA	CIJENA

1.5.2.3.2. Nalog sa minimalnom količinom svih zaključenih poslova (M)

Nalog sa minimalnom količinom svih zaključenih poslova je nalog, kod kojeg se poslovi zaključuju samo sa količinom koja je jednaka ili veće od minimalne količine, koju je odredio klijent člana berze. Minimalna vrijednost naloga sa minimalnom količinom svih zaključenih poslova iznosi 10.000 KM, a vrijednost minimalne količine naloga najmanje iznosi 5.000 KM. Vidljiva vrijednost naloga mora iznositi najmanje 1% od skrivene vrijednosti u nalogu. Ako u slučaju djelimičnog izvršenja naloga preostane količina koja je manja od minimalne količine naloga, nalog se modifikuje u nalog sa minimalnom količinom koja je jednaka neizvršenoj količini. Nalog sa minimalnom količinom se kombinuje sa nalogom sa skrivenom količinom. Kombinovanje sa tržišnim i "tržišni u limitirani" nalogima nije moguće. Pri prikazivanju naloga na tržištu vidljiva je samo minimalna količina, dok je razlika između ukupne količine i minimalne količine pohranjena u skrivenoj količini.

Za unos su potrebni svi obavezni elementi naloga, cijena hartije od vrijednosti i u polju "Special term." oznaka ovog dodatnog uslova "Minimum Volume". Unos ovih naloga moguć je na prazno tržište. U kontinuiranom načinu trgovanja unos naloga sa dodatnim uslovom "minimalne količine svih zaključenih poslova" moguć je u fazi prije otvorenog tržišta i fazi otvorenog tržišta, dok u aukcijskom načinu trgovanja unos ovih naloga dozvoljen je u fazi prije otvaranja tržišta.

	OZNAKA POSEBNOG USLOVA	ZA UNOS POTREBNO	UNOS NA PRAZNO TRŽIŠTE	KONTINUIRANI NAČIN TRGOVANJA	AUKCIJSKI NAČIN TRGOVANJA
NALOG SA MINIMALNOM KOLIČINOM SVIH ZAKLJUČENIH POSLOVA	M	svi obavezni elementi + cijena + Min volume	✓	faza prije otvaranja tržišta i faza otvorenog tržišta	faza prije otvaranja tržišta

Nalog sa dodatnim uslovom izvršenja M se izvršava, ako je cijena bolja ili jednak od suprotnog naloga i ako je cijena posla unutar intervala trgovanja. Posao sa nalogom sa dodatnim uslovom M se zaključuje samo kada se na suprotnoj strani nalazi nalog sa jednakom ili većom količinom od minimalne. Pri zaključivanju poslova nalog sa dodatnim uslovom M može se zaključivati po različitim cijenama do cijene naloga sa dodatnim uslovom. Sistem BST pri izvršavanju naloga sa dodatnim uslovom "M" ne traži postepeno potvrđivanje naloga. Dodatni uslov ne može preskočiti običan nalog, čak iako bi se posao sa dodatnim uslovom mogao izvršiti. Dodatni uslov pri zaključivanju poslova preskače naloge sa dodatnim uslovima izvršenja, koji se ne mogu izvršiti.

Osnovni primjer izvršavanja naloga sa minimalnom količinom svih zaključenih poslova

Primjer # 01: Nalog sa minimalnom količinom svih zaključenih poslova

Početno stanje

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJENA	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#
										100	20.000M30.000	M	a

Nalog "b": Kupi 20.000 po 100

Konačno stanje

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJENA	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#
										100	20.000M10.000	M	a

POSLOVI	KOLIČINA	CIJENA	
b	a	20.000	100

1.5.2.4. Limitirani nalozi sa dodatnim uslovima vremena izvršenja

Svi limitirani nalozi mogu se odrediti i sa dodatnim uslovom vremena izvršenja. Pri tome je potrebno pored obaveznih elemenata naloga dodati vremenski uslov naloga:

- dnevni nalog,
- otvoreni nalog,
- nalog do određenog datuma,
- nalog sa rasponom i odstranjenjem neizvršene količine,
- nalog izvrši sve ili opozovi.

1.5.2.4.1. Dnevni nalog (D)

Dnevni nalog je nalog koji vrijedi samo za dan kada je unesen, dok neizvršene dnevne naloge BST automatski briše prije početka trgovanja sljedećeg dana.

Ukoliko u BST-u nije drugačije uneseno, nalog se smatra dnevnim. Pri unosu dnevnih naloga vrijede jednake karakteristike kao pri unosu ostalih limitiranih naloga.

	OZNAKA POSEBNOG USLOVA	ZA UNOS POTREBNO	UNOS NA PRAZNO TRŽIŠTE	KONTINUIRANI NAČIN TRGOVANJA	AUKCIJSKI NAČIN TRGOVANJA
DNEVNI NALOG	D	svi obavezni elementi + cijena + »Uslov«: Daily	✓	faza prije otvaranja tržišta i faza otvorenog tržišta	faza prije otvaranja tržišta

1.5.2.4.2. Otvoreni nalog (GTC)

Otvoreni nalog je nalog koji vrijedi do njegovog izvršenja ili dok se ne opozove od člana berze koji je unio ovaj nalog. Otvoreni nalog vrijedi najviše 180 kalendarskih dana od dana unosa naloga, zadnje promijene naloga ili od dana potvrđivanja naloga. BST sistem omogućava pregled liste naloga koji će biti odstranjeni u određenom vremenskom periodu.

Pri unosu otvorenih naloga vrijede jednake karakteristike koje vrijede za limitirane naloge.

	OZNAKA POSEBNOG USLOVA	ZA UNOS POTREBNO	UNOS NA PRAZNO TRŽIŠTE	KONTINUIRANI NAČIN TRGOVANJA	AUKCIJSKI NAČIN TRGOVANJA
OTVORENI NALOG	GTC	svi obavezni elementi + cijena + »Uslov«: Good Till Canceled	✓	faza prije otvaranja tržišta i faza otvorenog tržišta	faza prije otvaranja tržišta

1.5.2.4.3. Nalog koji vrijedi do određenog datuma (GTD)

Nalog do određenog datuma je nalog koji vrijedi od trenutka unosa naloga do izvršenja naloga, odnosno do određenog datuma definisanog u nalogu. Nalog koji vrijedi do određenog datuma može vrijediti najviše 180 dana od dana unosa naloga, zadnje promjene naloga ili od dana promjene naloga. BST omogućava pregled liste naloga koji će biti odstranjeni do određenog datuma.

Pri unosu naloga koji vrijede do određenog datuma primjenjuju se jednake karakteristike koje vrijede za limitirane naloge.

	OZNAKA POSEBNOG USLOVA	ZA UNOS POTREBNO	UNOS NA PRAZNO TRŽIŠTE	KONTINUIRANI NAČIN TRGOVANJA	AUKCIJSKI NAČIN TRGOVANJA
NALOG DO ODREĐENOG DATUMA	GTD	svi obavezni elementi + cijena + »Uslov«: datum	✓	faza prije otvaranja tržišta i faza otvorenog tržišta	faza prije otvaranja tržišta

1.5.2.4.4. Nalog sa rasponom i odstranjenjem neizvršene količine (Immediate or Cancel - IOC)

Nalog sa rasponom i odstranjenjem neizvršene količine omogućava sa jednim unosom kupovinu ili prodaju hartije od vrijednosti po različitim cijenama do navedenog limita, pri čemu se neizvršeni dio naloga odstranjuje iz sistema. Drugi dodatni uslovi nisu dozvoljeni.

Za unos naloga sa rasponom i odstranjenjem neizvršene količine potrebni su svi obavezni elementi naloga, zajedno sa cijenom naloga i u polju "Time restriction" potrebno je izabrati oznaku dodatnog uslova izvršenja "Immediate or cancel". U slučaju unosa naloga na prazno tržište, nalog se sam odstranjuje. U kontinuiranom načinu trgovanja unos ove vrste naloga moguće je u fazi otvorenog tržišta, ali po cijeni koji je unutar intervala

trgovanja. Nalozi sa rasponom i odstranjenjem neizvršene količine sa cijenom koja je izvan intervala trgovanja ne mogu prouzrokovati prekinutu aukciju, već ih sistem automatski odbacuje. U aukcijskom načinu trgovanja unos naloga sa rasponom i odstranjenjem neizvršene količine nije dozvoljen.

	OZNAKA DODATNOG USLOVA	ZA UNOS POTREBNO	UNOS NA PRAZNO TRŽIŠTE	KONTINUIRANI NAČIN TRGOVANJA	AUKCIJSKI NAČIN TRGOVANJA
NALOG SA RASPONOM I ODSTRANJENJEM NEIZVRŠENE KOLIČINE	IOC	svi obavezni elementi + cijena + »Uslov«: IOC	*	faza otvorenog tržišta **	X

* Nalog se odmah odstranjuje . ** Cijena naloga unutar intervala trgovanja.

Poslovi se zaključuju bez postepenih potvrđivanja.

Osnovni primjer izvršavanja naloga sa rasponom i odstranjenjem neizvršene količine

Primjer # 01: Nalog sa rasponom i odstranjenjem neizvršene količine

Početno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
a	20	100			
b	10	99,5			
c	10	99			

Nalog "d": Prodaje 100 po 98,5 -IOC

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#

POSLOVI	KOLIČINA	CIJENA
a	d	20
b	d	10
c	d	10

1.5.2.4.5. Nalog izvrši sve ili opozovi (Fill or Kill - FOK)

Nalog izvrši sve ili opozovi omogućava sa jednim unosom kupovinu ili prodaju hartije od vrijednosti po različitim cijenama do navedenog limita, pri čemu se nalog mora izvršiti u cijelosti (u jednoj ili više transakcija) ili se ne izvršava uopšte. Drugi dodatni uslovi nisu dozvoljeni.

Za unos naloga izvrši sve ili opozovi potrebni su svi obavezni elementi naloga, zajedno sa cijenom naloga i u polju "Time restriction" potrebno je izabrati oznaku dodatnog uslova izvršenja "Fill or Kill". U slučaju unosa naloga na prazno tržište, nalog se sam odstranjuje. U kontinuiranom načinu trgovanja unos ove vrste naloga moguće je u fazi otvorenog tržišta, ali po cijeni koja je unutar intervala trgovanja. Nalozi izvrši sve ili opozovi sa cijenom koja je izvan intervala trgovanja ne mogu prouzrokovati prekinutu aukciju, već ih sistem automatski odbacuje. U aukcijskom načinu trgovanja unos naloga izvrši sve ili opozovi nije dozvoljen.

	OZNAKA DODATNOG USLOVA	ZA UNOS POTREBNO	UNOS NA PRAZNO TRŽIŠTE	KONTINUIRANI NAČIN TRGOVANJA	AUKCIJSKI NAČIN TRGOVANJA
NALOG IZVRŠI SVE ILI OPOZOVI	FOK	svi obavezni elementi + cijena + »Uslov«: FOK	*	faza otvorenog tržišta **	X

* Nalog se odmah odstranjuje . ** Cijena naloga unutar intervala trgovanja.

Poslovi se zaključuju bez postepenih potvrđivanja.

Osnovni primjer izvršavanja naloga izvrši sve ili opozovi

Primjer # 01: Nalog izvrši sve ili opozovi

Početno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
a	20	100			
b	10	99,5			
c	10	99			

Nalog "d": Prodaje 100 po 98,5-FOK

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
a	20	100			
b	10	99,5			
c	10	99			

POSLOVI	KOLIČINA	CIJENA

1.5.3. "Tržišni u limitirani" nalozima (eng. Market to limit order MTL)

Tržišni u limitirani nalog je dnevni nalog koji se unosi kao tržišni nalog i izvršava se po najboljoj cijeni koja se nalazi na suprotnoj strani knjige naloga. Ako se nalog ne može u cjelosti izvršiti po cijeni suprotnog naloga, nalog se pretvara u limitirani nalog za preostalu količinu po cijeni po kojoj je djelimično izvršen. Tržišni u limitirani nalog može se koristiti u kontinuiranom trgovanju (faza prije otvaranja tržišta i faza otvorenog tržišta), dok korišćenje u aukcijskom trgovanju nije moguće.

Tržišni u limitirani nalog nije dozvoljeno kombinovati sa dodatnim uslovima količine izvršenja, dodatnim uslovima vremena izvršenja i skrivenom količinom.

1.5.3.1. Unos tržišnog u limitirani naloga

Za unos tržišnog u limitirani naloga potrebni su svi obavezni elementi naloga. Tržišni u limitirani nalog može se koristiti u kontinuiranom trgovanju (faza prije otvaranja tržišta i faza otvorenog tržišta), dok korišćenje u aukcijskom trgovanju nije moguće.

Unošenje tržišnih naloga moguće je samo ako je referentna cijena već formirana (vidi poglavlje 7). Tržišni u limitirani nalozi mogu se unijeti na prazno tržište.

	ZA UNOS POTREBNO	UNOS NA PRAZNO TRŽIŠTE	KONTINURANI METOD TRGOVANJA	AUKCIJSKI METOD TRGOVANJA
TRŽIŠNI U LIMITIRANI NALOG	svi obavezni elementi	✘ *	faza prije otvaranja tržišta, otvoreno tržište	NE

*Napomena: Unos je moguć samo ako je formirana referentna cijena

1.5.3.2. Izvršenje tržišni u limitiranih naloga u kontinuiranom metodu trgovanja

Ako postoji nalog na suprotnoj strani tržišta sa jednakom ili većom količinom, tržišni u limitirani nalog se izvršava u potpunosti, gdje cijena mora biti u okviru intervala trgovanja, u suprotnom pokreće se prekinuta aukcija. Tržišni u limitirani nalog može se izvršiti ako na suprotnoj strani postoji nalog sa dodatnim uslovima izvršenja. Tržišni u limitirani nalozi imaju prioritet u realizaciji u odnosu na limitirane naloge, a u odnosu na tržišne naloge imaju isti prioritet - prednost će imati onaj nalog koji je prije unesen u sistem. U fazi otvaranja tržišta, ako je na suprotnoj strani unesen barem jedan nalog, tržište se otvara po otvarajućoj cijeni. Nakon otvaranja tržišta, svi tržišni u limitirani nalozi za preostalu količinu naloga postaju limitirani nalozi sa cijenom koja je ostvarena na otvaranju tržišta.

Osnovni primjeri izvršenja tržišnih u limitiranih naloga

Primjer # 01 Hartijom od vrijednosti se trguje na kontinuiranom trgovanju (faza prije otvaranja tržišta)

Samo tržišni u limitirani nalozi su na tržištu. Tržišni u limitirani nalozi se u BST-u označavaju sa "market", ali zbog lakšeg razlikovanja u primjerima ćemo koristiti oznaku "mtl".

Referentna cijena 100

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
a	50	mtl	mtl	40	b

Konačno stanje nakon otvaranja tržišta

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
a	10	100			

POSLOVI		KOLIČINA	CIJENA
a	b	40	100

Primjer # 02 - Tržišni u limitirani nalozi, tržišni nalog i limitirani nalog su na tržištu (faza prije otvaranja tržišta)

Referentna cijena 100

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
a	10	mtl	10	10	d
b	10	market			
c	10	mtl			

Konačno stanje nakon otvaranja tržišta

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
b	10	market			
c	10	100			

POSLOVI		KOLIČINA	CIJENA
a	d	10	100

Primjer # 03 - Tržišni u limitirani nalozi, tržišni nalog i limitirani nalog su na tržištu (faza prije otvaranja tržišta)

Referentna cijena 100

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
a	10	mtl	100	5	d
b	10	market			
c	10	mtl			

Konačno stanje nakon otvaranja tržišta

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
b	10	market			
a	5	100			
c	10	100			

POSLOVI		KOLIČINA	CIJENA
a	d	5	10

Primjer # 04 Hartijom od vrijednosti se trguje na kontinuiranom trgovanju (otvoreno tržište)

Referentna cijena 100

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
a	10	100,50			
b	10	100,20			
c	10	100			

Broker unosi tržišni u limitirani nalog d za prodaju 25 akcija. Tržišni u limitirani nalog se djelimično realizuje po cijeni najboljeg kupovnog naloga za količinu koja je prisutna na tržištu (10 akcija po 100,50 KM). Cijena koja je postignuta u transakciji (100,50 KM) se unosi za preostalu količinu naloga. Knjiga naloga je nakon toga:

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
b	10	100,20	100,50	15	d
c	10	100			

POSLOVI	KOLIČINA	CIJENA
a	d	10
		100,50

Primjer # 05 Hartijom od vrijednosti se trguje na kontinuiranom trgovanju (otvoreno tržište)

Referentna cijena 100

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
a	10	market			
b	10	100			
c	10	99			

Broker unosi „tržišni u limitirani“ nalog za prodaju 25 akcija:

Tržišni u limitirani nalog se djelimično realizuje po cijeni tržišnog naloga. Cijena tržišnog naloga je za jedan korak kotacije viša u odnosu na cijenu najboljeg limitiranog kupovnog naloga (10 akcija po 100 KM). Cijena koja je postignuta u transakciji (100,01 KM) se unosi za preostalu količinu naloga. Knjiga naloga je nakon toga:

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
b	10	100	100,01	15	d
c	10	99			

POSLOVI	KOLIČINA	CIJENA
a	d	10
		100,01

1.5.4. Stop nalozi (eng. Stop orders)

Stop nalog je nalog za kupovinu (ili prodaju) hartija od vrijednosti po tržišnoj ili limitiranoj cijeni kada hartija od vrijednosti poraste iznad (ili padne ispod) „stop cijene“ (trigger price) koju je klijent odredio. Stop nalog je neaktivan i skriven od ostalih učesnika na tržištu sve dok se na tržištu ne dostigne „stop cijena“.

Razlikujemo dvije vrste stop naloga:

- Stop tržišni nalog – kada se dostigne stop cijena, stop tržišni nalog se automatski aktivira kao tržišni nalog i može se izvršiti ako postoje uslovi na tržištu;
- Stop limitirani nalog – kada se dostigne stop cijena, stop limit nalog se automatski aktivira kao limitirani nalog i može se izvršiti ako postoje uslovi na tržištu.

Stop nalozi su korisni za investitore koji žele da limitiraju gubitke na tržištu. Na primjer, ako je investitor na berzi kupio TLKM-R-A po 1,55 KM i može da prihvati finansijski gubitak od samo 0,10 KM po akciji, on može staviti stop nalog po 1,45 KM. Ako cijena TLKM-R-A padne na 1,45 KM, njegov nalog će se automatski aktivirati i unijeti na tržište po tržišnoj cijeni ili cijeni koju je odredio klijent.

U kontinuiranom načinu trgovanja unos stop naloga moguće je u fazi prije otvorenog tržišta i fazi otvorenog tržišta, dok u aukcijskom načinu trgovanja unos ovih naloga nije moguće.

	ZA UNOS POTREBNO	UNOS NA PRAZNO TRŽIŠTE	KONTINURANI METOD TRGOVANJA	AUKCIJSKI METOD TRGOVANJA
STOP TRŽIŠNI	svi obavezni elementi + stop cijena	✔	faza prije otvaranja tržišta, otvoreno tržište	NE
STOP LIMITIRANI	svi obavezni elementi + cijena + stop cijena	✔	faza prije otvaranja tržišta, otvoreno tržište	NE

Osnovni primjeri izvršenja stop naloga

a) Hartijom od vrijednosti se trguje na kontinuiranom trgovanju (faza prije otvaranja tržišta)

Primjer 1 – limitirani nalozi i stop limitirani nalog su na tržištu

Broker	Nalog br.	Količina	Cijena	Stop cijena	Stop cijena	Cijena	Količina	Nalog br.	Broker
A	1	50	100			100	50	2	B
					100 ¹	99	15	3	C

Stop limitirani nalog označen je crvenom bojom. Stop nalog je neaktivan i skriven od ostalih učesnika na tržištu. Nakon otvaranja, poslovi i knjiga naloga izgledaju:

Broker kupac	Broker prodavac	Količina	Cijena
A	B	50	100

Broker	Nalog br.	Količina	Cijena	Stop cijena	Stop cijena	Cijena	Količina	Nalog br.	Broker
						99	15	3	C

Nakon otvaranja tržišta po cijeni 100 KM, aktivira se stop limitirani nalog i automatski se unosi na tržište.

¹ Stop nalozi su u primjerima obilježeni crvenom bojom.

Primjer 2 - limitirani nalozi su na tržištu i stop limitirani nalog

Broker	Nalog br.	Količina	Cijena	Stop cijena	Stop cijena	Cijena	Količina	Nalog br.	Broker
A	1	50	100			100	20	4	B
B	2	30	99						
C	3	10	98						
					100	99	65	5	C

Nakon otvaranja tržišta, poslovi i knjiga naloga izgledaju:

Broker kupac	Broker prodavac	Količina	Cijena
A	B	20	100
A	C	30	100
B	C	30	99

Broker	Nalog br.	Količina	Cijena	Stop cijena	Stop cijena	Cijena	Količina	Nalog br.	Broker
C	3	10	98			99	5	5	C

Primjer 3 - limitirani nalozi su na tržištu i stop tržišni nalog

Broker	Nalog br.	Količina	Cijena	Stop cijena	Stop cijena	Cijena	Količina	Nalog br.	Broker
A	1	50	100			100	20	4	B
B	2	30	99						
C	3	10	98						
					100	market	65	5	C

Nakon otvaranja tržišta, poslovi i knjiga naloga izgledaju:

Broker kupac	Broker prodavac	Količina	Cijena
A	B	20	100
A	C	30	100
B	C	30	99
C	C	5	98

Broker	Nalog br.	Količina	Cijena	Stop cijena	Stop cijena	Cijena	Količina	Nalog br.	Broker
C	3	5	98						

b) Hartijom od vrijednosti se trguje na kontinuiranom trgovanju (otvoreno tržište)

Primjer 1 – limitirani i stop tržišni nalog su na tržištu

Broker	Nalog br.	Količina	Cijena	Stop cijena	Stop cijena	Cijena	Količina	Nalog br.	Broker
A	1	100	100						
B	2	50	99						
C	3	80	98						
					100	market	160	4	C

Na prodajnoj strani nema aktivnih naloga. Broker D unosi limitirani nalog za prodaju 30 akcija po 100 KM. Ovaj nalog se automatski uparuje po cijeni 100 KM sa kupovnim nalogom br. 1. Nakon toga aktivira se stop tržišni nalog koji se realizuje sa nalogima na suprotnoj strani knjige naloga.

Broker kupac	Broker prodavac	Količina	Cijena
A	D	30	100
A	C	70	100
B	C	50	99
C	C	40	98

Knjiga naloga je nakon toga:

Broker	Nalog br.	Količina	Cijena	Stop cijena	Stop cijena	Cijena	Količina	Nalog br.	Broker
C	3	40	98						

Primjer 2 – limitirani i stop limitirani nalozi su u knjizi naloga

Broker	Nalog br.	Količina	Cijena	Stop cijena	Stop cijena	Cijena	Količina	Nalog br.	Broker
A	1	100	100						
B	2	50	99						
C	3	80	98						
					100	99,50	160	4	C

Na prodajnoj strani nema aktivnih naloga. Broker D unosi limitirani nalog za prodaju 30 akcija po 100 KM. Ovaj nalog se automatski uparuje po cijeni 100 KM sa kupovnim nalogom br. 1. Nakon toga aktivira se stop limitirani nalog po cijeni 99,50 KM.

Broker kupac	Broker prodavac	Količina	Cijena
A	D	30	100
A	C	70	100

Knjiga naloga je nakon toga:

Broker	Nalog br.	Količina	Cijena	Stop cijena	Stop cijena	Cijena	Količina	Nalog br.	Broker
B	2	50	99			99,50	90	4	C
C	3	80	98						

2. METODE TRGOVANJA

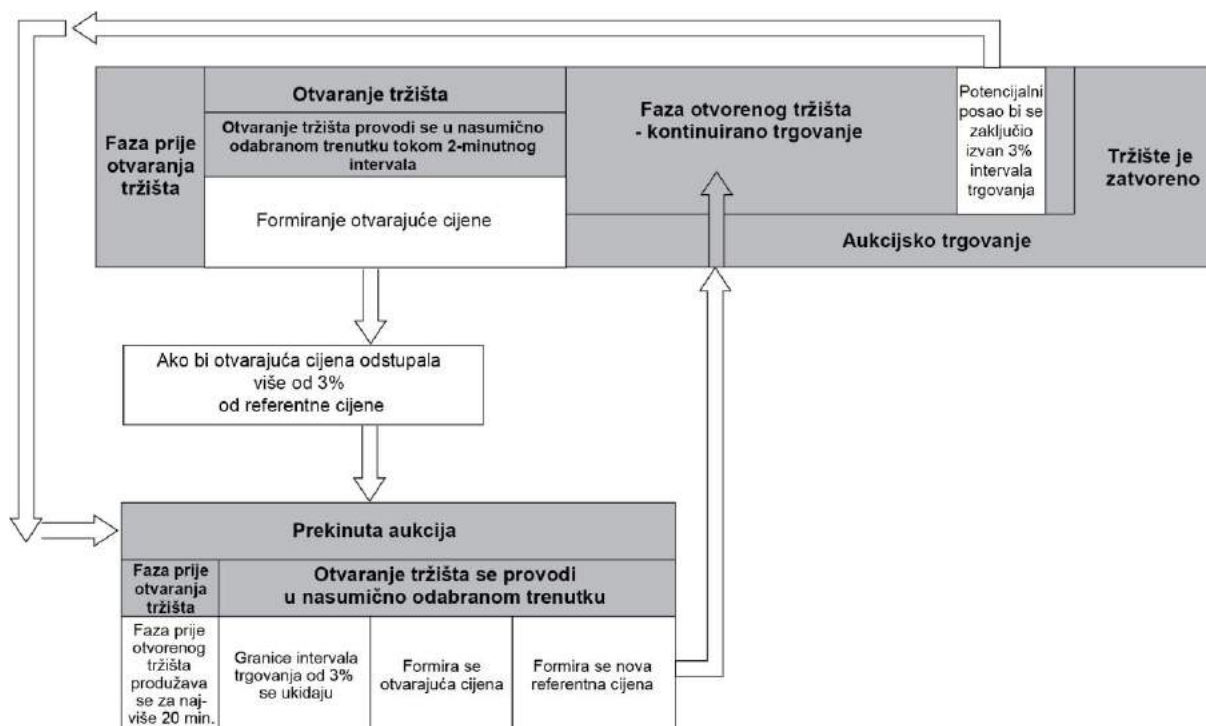
Dvije osnovne metode trgovanja hartijama od vrijednosti na berzi su kontinuirani i aukcijski metod.

Hartijama od vrijednosti na Službenom berzanskom tržištu trguje se kontinuiranim metodom trgovanja, a hartijama od vrijednosti na Slobodnom tržištu trguje se aukcijskim metodom trgovanja. Hartijama od vrijednosti na Slobodnom tržištu moguće je trgovati kontinuiranim metodom trgovanja ako ispunjavaju kriterijume likvidnosti. Direktor berze određuje kriterijume za uključivanje hartija od vrijednosti sa Slobodnog tržišta u kontinuirani metod trgovanja u zavisnosti od kriterijuma likvidnosti. Kriterijumi koji se uzimaju u razmatranje su: prosječan dnevni promet, prosječan broj transakcija, broj dana trgovanja, itd. Berza periodično (dva puta godišnje) provodi reviziju kojom određuje koje hartije od vrijednosti na Slobodnom tržištu se u narednom periodu uključuju u kontinuirani metod trgovanja.

Kontinuirani način trgovanja je namijenjen likvidnim hartijama od vrijednosti.

Aukcijski način trgovanja namjenjen je manje likvidnim hartijama od vrijednosti. Ovaj metod trgovanja utiče na koncentraciju ponude i tražnje, veću izloženost naloga na tržištu i smanjenje oscilacije cijena.

Dijagram kontinuiranog i aukcijskog metoda trgovanja

2.1. Kontinuirani metod trgovanja

Kontinuirani metod trgovanja počinje sa aukcijom i nakon toga omogućuje kontinuirano zaključivanje poslova putem unošenja naloga u BST, u zavisnosti od njihovih uslova. Kontinuirano zaključivanje poslova odvija se u fazi otvorenog tržišta.

2.1.1. Uslovi zaključivanja poslova

U kontinuiranom metodu trgovanja u fazi otvorenog tržišta, BST automatski zaključuje posao uparujući aktivne naloge u zavisnosti od količine, cijene, pri čemu se primjenjuje redoslijed naloga iz dijela 1.3.

2.1.2. Cijena zaključenog posla

Poslovi u fazi otvorenog tržišta zaključuju se po cijeni naloga sa starijom oznakom. Izuzetak su poslovi sa tržišnim nalogom, gdje se cijena određuje prema trenutnoj situaciji na tržištu.

U slučaju zaključivanja poslova sa tržišnim nalogima vrijedi:

- ako se nasuprot tržišnog naloga nalazi limitirani nalog, posao se zaključuje po cijeni limitiranog naloga (Primjer # 01);
- ako se nasuprot tržišnog naloga nalazi drugi tržišni nalog, posao se zaključuje po trenutnoj referentnoj cijeni (Primjer # 04),

osim u slučaju:

- ako na trgovanju postoji najbolja kupovina bez postojanja najbolje prodaje, i kasnije se na trgovanje unese prodajni tržišni nalog (Primjer # 03) ili limitirani nalog (Primjer # 02) po cijeni koja je niža ili jednaka najboljem kupovnom nalogu, posao se zaključuje po cijeni koja je za standard promjene cijene bolji od najbolje kupovne cijene;
- ako na trgovanju postoji najbolja prodaja bez postojanja najbolje kupovine, i kasnije se na trgovanje unese kupovni tržišni nalog ili limitirani nalog po cijeni koja je jednaka ili veća od najbolje prodaje, posao se zaključuje po cijeni koja je za standard promjene cijene bolja od najbolje prodajne cijene;

Formiranje cijene zaključenih poslova, osnovni primjer

Primjer # 01: Cijena zaključenog posla

Početno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
b	10	market			
a	10	100			

Nalog "d": Prodaje 10 akcija po cijeni od 102 KM.

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N #	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
a	10	100			

POSLOVI		KOLIČINA	CIJENA
b	c	10	102

Posao je zaključen po cijeni limitiranog naloga.

Primjer # 02: Cijena zaključenog poslaPočetno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
b	10	market			
a	10	99,8			

Nalog "c": Prodaje 12 akcija po cijeni od 99 KM.

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
a	8	99,8			

POSLOVI		KOLIČINA	CIJENA
b	c	10	99,81
a	c	2	99,80

Prvi posao je zaključen po cijeni boljoj od najbolje kupovne cijene za standard promjene cijene.

Primjer # 03: Cijena zaključenog poslaPočetno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
b	10	market			
a	10	99,8			

Nalog "c": Prodaje 12 akcija po tržišnoj cijeni.

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
a	8	99,80			

POSLOVI		KOLIČINA	CIJENA
b	c	10	99,81
a	c	2	99,80

Prvi posao je zaključen po cijeni boljoj od najbolje kupovne cijene za standard promjene cijene.

Primjer # 04: Cijena zaključenog posla

Početno stanje

Referentnacijena = 100

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
a	10	market			
b	10	market			

Nalog "c": Prodaje 10 akcija po tržišnoj cijeni.

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
b	10	market			

POSLOVI		KOLIČINA	CIJENA
a	c	10	100

Posao je zaključen po referentnoj cijeni.

2.1.3. Otvaranje tržišta

U kontinuiranom metodu trgovanja prelaz iz faze prije otvaranja tržišta u fazu otvorenog tržišta provodi se u otvaranju tržišta na način kako je opisano u dijelu 2.3. Otvaranje tržišta u kontinuiranom metodu trgovanja identično je otvaranju tržišta u aukcijskom načinu trgovanja, osim kada su u otvaranje uključeni nalozi sa dodatnim uslovima količine izvršenja.

Pri otvaranju tržišta u kontinuiranom trgovanju vrijedi:

- otvaranje tržišta dešava se u slučajno odabranom trenutku u intervalu od 9.30 do 9.32;

Nakon izvršenja naloga, proces otvaranja tržišta je završen, a tržište prelazi u fazu trgovanja, omogućavajući zaključivanje poslova.

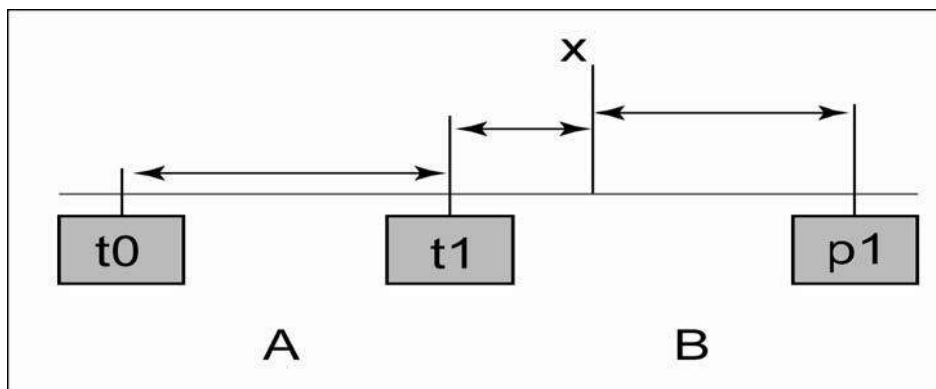
2.2. Aukcijski metod trgovanja

Za hartije od vrijednosti kojima se trguje aukcijskim metodom trgovanja, poslovi se realizuju u jednom trenutku. U aukcijskom metodu trgovanja kupovni i prodajni nalozi se skupljaju na tržištu do određenog trenutka kada se svi poslovi zaključuju u isto vrijeme i po istoj (aukcijskoj) cijeni.

2.2.1. Sistem djelovanja aukcije

Aukcijski sistem trgovanja sastoji se od dvije faze:

- faza prije otvaranja tržišta (faza A: $t_0 - t_1$),
- faza otvaranja tržišta (faza B: $t_1 \leq x \leq p_1$), nakon čega je tržište zatvoreno.

Legenda:

- t0 – početak unosa naloga u sistem;
- t1 – prvi mogući početak zaključenja poslova;
- p1 – zadnji mogući trenutak početka zaključenja poslova i ujedno zaključenje aukcije;
- x = otvaranje tržišta – trenutak u kome se počinju zaključivati poslovi, varijabla između t1 i p1

2.2.1.1. Faza prije otvaranja tržišta (Faza unosa naloga; $t_0 - t_1$)

Tržište je u fazi prije otvaranja u vremenskom periodu od 8:30 do 12:00 odnosno do trenutka otvaranja tržišta. U ovom vremenskom periodu, učesnici na tržištu mogu unijeti kupovne i prodajne naloge u sistem. Za unošenje naloga vrijedi sljedeće:

- dozvoljen je unos sljedećih vrsta naloga;
 - obični limitirani nalozi;
 - nalozi sa dodatnim uslovima vremena izvršenja (dnevni, otvoreni, do određenog datuma);
 - nalozi sa dodatnim uslovima količine izvršenja;
- nije dozvoljen unos sljedećih vrsta naloga
 - tržišni;
 - tržišni u limitirani;
 - stop (stop tržišnih i stop limitirani nalozi);
 - nalozi sa skrivenom količinom;
 - nalozi sa rasponom i odstranjnjem neizvršene količine
 - nalozi izvrši sve i opozovi;

BST sistem obezbjeđuje informacije o najboljoj kupovini i najboljoj prodaji, zajedno sa dubinom tržišta, pregledom prema vrsti naloga, cijeni naloga i vremenom unosa naloga u BST (dio 1.3). Nalog koji je unesen u sistem može biti promjenjen ili izbrisan iz sistema.

2.2.1.2. Faza otvaranja tržišta (Faza formiranja otvarajuće cijene i zaključivanje poslova; $t_1 \leq x \leq p_1$)

Za sve hartije od vrijednosti kojima se trguje aukcijskim metodom trgovanja tržište se otvara u periodu od 12:00 do 12:02. Otvaranje tržišta se izvodi na način opisan u dijelu 2.3.

Kada se završi faza otvaranja tržišta, formira se otvarajuća cijena, a poslovi se zaključuju po otvarajućoj cijeni u odnosu na raspored naloga na tržištu, koji se formira na osnovu vrste naloga, cijene i vremena unosa u sistem. Ako formiranje otvarajuće cijene nije moguće (ponuda i tražnja se ne uparuje), najbolja kupovna i najbolja prodajna cijena prikazuje se u preostalim nalogima. Neizvršeni nalozi, u zavisnosti od njihove vremenske oznake, prenose se za naredni dan i svi njihovi parametri ostaju nepromjenjeni. Nakon ove faze aukcijsko trgovanje se završava.

2.3. Otvaranje tržišta

Otvaranje tržišta je proces prelaska iz faze prije otvaranja tržišta u fazu otvorenog tržišta kod kontinuiranog metoda trgovanja, odnosno prelazak iz faze otvorenog u zatvoreno tržište kod aukcijskog metoda trgovanja.

Otvaranje tržišta traje najduže dvije minute. U ovom vremenskom intervalu BST sistem u slučajno odabranom trenutku izvodi otvaranje tržišta, tako da automatski onemogućuje unos novih naloga, izračuna otvarajuću cijenu i ako je moguće zaključi poslove. Do trenutka otvaranja tržišta, BST dopušta unošenje novih kupovnih naloga, promjenu postojećih kupovnih i prodajnih naloga ili njihovo odstranjenje.

Otvaranje tržišta zavisi od trenutne ponude i tražnje na tržištu:

- ako je najbolja prodaja viša od najbolje kupovine, poslovi se ne zaključuju;
- ako je najbolja kupovina viša ili jednaka najboljoj prodaji, ili ako su na tržištu aktivni samo tržišni nalozi, poslovi se zaključuju po otvarajućoj cijeni, u zavisnosti od rasporeda naloga na tržištu.

2.3.1. Formiranje otvarajuće cijene

Pri formiranju otvarajuće cijene isti su prioriteti kao kod zaključivanja poslova – vrsta, cijena, vrijeme unosa naloga. Otvarajuća cijena se određuje prema sljedećim kriterijumima:

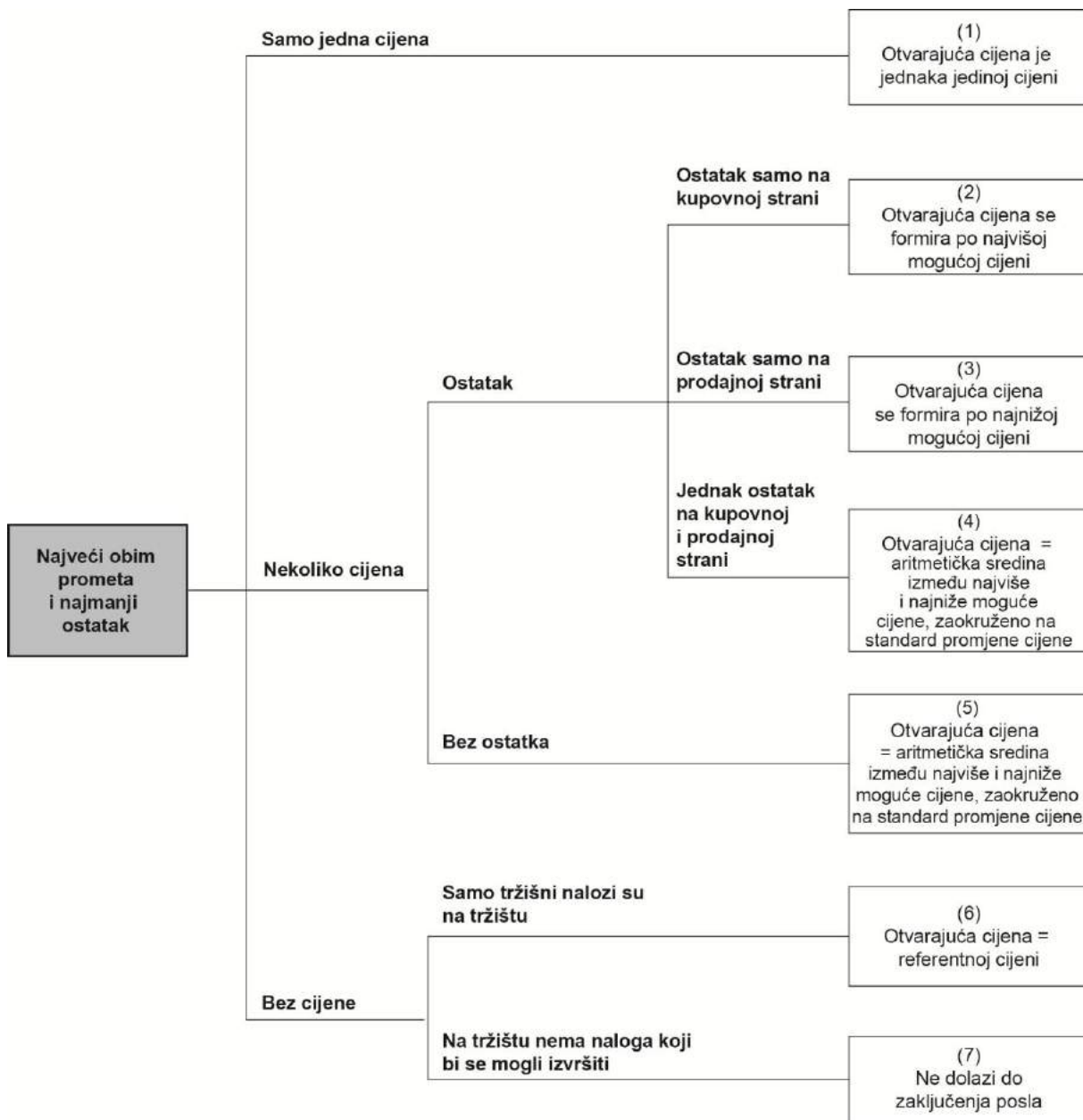
- količinski najveći obim prometa, sa najmanjim količinskim ostatakom uparenih naloga;
- u slučaju ostatka samo na strani kupovine (prodaje) otvarajuća cijena se formira pri najvišoj (najnižoj) cijeni od svih mogućih cijena;
- ako je ostatak na kupovnoj strani jednak ostatku na prodajnoj strani, otvarajuća cijena je aritmetička sredina između najviše i najniže moguće cijene zaokruženo na standard promjene cijene;
- u slučaju da su na tržištu aktivni samo tržišni nalozi, poslovi se zaključuju po referentnoj cijeni, zaokruženo na standard promjene cijene.

Formiranje otvarajuće cijene polazi prvo od najvećeg količinskog obima prometa i najmanjeg ostatka naloga koji se uparaju. U slučaju, da je po ovom principu moguće više cijena, otvarajuća cijena formira se na najvišoj cijeni ako je ostatak na lijevoj (kupovnoj) strani, odnosno po najnižoj cijeni ako je ostatak na desnoj (prodajnoj) strani. Ako otvarajuću cijenu ni poslije ovog kriterijuma nije moguće formirati, primjenjuje se tada aritmetička sredina između najviše i najniže moguće cijene. U slučaju, da su na tržištu aktivni samo tržišni nalozi, poslovi se zaključuju po posljednjoj referentnoj cijeni (referentna cijena je posljednja zatvarajućacijena).

U kontinuiranom trgovanju u formiranju otvarajuće cijene ne uzimaju se u obzir nalozi sa dodatnim uslovima količine izvršenja.

Prilikom otvaranja tržišta u aukcijskom trgovanju uzimaju se u obzir nalozi sa dodatnim uslovima količine izvršenja samo u slučaju kada se otvarajuća cijena ne može utvrditi na osnovu naloga bez dodatnih uslova.

Algoritam formiranja otvarajuće cijene

Osnovni primjer formiranja otvarajuće cijene

Primjer # 01: Najveći obim trgovanja i najmanji ostatak

Početno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOLIČINA	CIJ	CIJ	KOLIČINA	N#
a	200	202	197	400	d
b	200	201	198	200	e
c	300	200	200	100	f

Formiranje otvarajuće cijene

KUPOVINA			CIJENA	PRODAJA		
KOLIČINA	PRIHVAĆENA KOLIČINA	OSTATAK		OSTATAK	PRIHVAĆENA KOLIČINA	KOLIČINA
200	200		202	500	700	
200	400		201	300	700	
300	700		200		700	100
	700	100	198		600	200
	700	300	197		400	400

Otvarajuća cijena se formira po 200, jer se po toj cijeni zaključuje najveći količinski obim prometa (700).

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOLIČINA	CIJ	CIJ	KOLIČINA	N#

TRGOVINA	KOLIČINA	CIJENA
a	d	200
b	d	200
c	e	200
c	f	100

Drugi primjeri kako se formira otvarajuća cijena dati su u Dodatku 04.

3. FAZA U KOJOJ SE NALAZI TRŽIŠTE I TRAJANJE BERZANSKOG TRGOVANJA

Mogućnost upravljanja sa nalogima i zaključivanje poslova člana zavisi od faze u kojoj se nalazi tržište, načina trgovanja i trenutnog statusa hartije od vrijednosti, statusa naloga i člana berze.

3.1. Kontinuirani metod trgovanja

U kontinuiranom načinu trgovanja moguće su sljedeće faze trgovanja:

vremenski raspored	random time	stanje tržišta	unos kupovnih naloga	unos prodajnih naloga	promjena kupovnih naloga	promjena prodajnih naloga	zaključivanje poslova
do 08:30	0	zatvoreno tržište	X	X	X	X	X
od 08:30 do 9:30/9:50*	0	faza prije otvaranja	✓	✓	✓	✓	X
od 9:30/9:50* do 13:00/13:15*	120	otvoreno tržište	✓	✓	✓	✓	✓
od 13:00/13:15*	0	zatvoreno tržište	X	X	X	X	X

* Napomena: Zavisi od vremena otvaranja tržišta (vidi dio 4.4.).

Otvaranja tržišta, u kome se izvodi prelaz tržišta iz faze prije otvaranja tržišta u fazu otvorenog tržišta odvija se u slučajno odabranom trenutku (random time) u periodu od 9:30 do 9:32. U slučaju da dođe do prekinute aukcije u trenutku otvaranja tržišta, stanje otvaranja tržišta produžava se najdalje do 9:52 (vidi dio 4.4.).

U slučaju, ako bi se prekinuta aukcija za određenu hartiju od vrijednosti pokrenula pred kraj trgovanja, kontinuirano trgovanje sa ovom hartijom od vrijednosti završava se nakon 13:00, ali ne kasnije od 13:17.

Sljedeća tabela daje pregled mogućnosti unošenja naloga prema fazi u kojoj se nalazi tržište u kontinuiranom načinu trgovanja:

KONTINUIRANI METOD TRGOVANJA		VRSTE NALOGA		ZATVORENO TRŽIŠTE	FAZA PRIJE OTVARANJA TRŽIŠTA	OTVORENO TRŽIŠTE	
				TRŽIŠNI NALOZI	X	✓	✓
				TRŽIŠNI U LIMITIRANI NALOZI	X	✓	✓
				STOP NALOZI	X	✓	✓
LIMITIRANI NALOZI	OBIČNI LIMITIRANI NALOZI		X	✓	✓		
	LIMITIRANI NALOG SA SKRIVENOM KOLIČINOM		X	✓	✓		
	SA DODATNIM USLOVIMA VREMENA IZVRŠENJA	NALOG SA RASPONOM I ODSTANJENJEM NEIZVRŠENE KOLIČINE	X	X	✓		
		NALOG IZVRŠI SVE ILI OPOZOVI	X	X	✓		
		DNEVNI NALOG	X	✓	✓		
		OTVORENI NALOG	X	✓	✓		
		NALOG DO ODREĐENOG DATUMA	X	✓	✓		
	SA DODATNIM USLOVIMA KOLIČINE IZVRŠENJA	"SVE ILI NIŠTA" NALOG	X	✓	✓		
		NALOG SA MINIMALNOM KOLIČINOM SVIH POSLOVA	X	✓	✓		

3.2. Aukcijski metod trgovanja

U aukcijskom metodu trgovanja moguće su sljedeće faze trgovanja:

vremenski raspored	random time	stanje tržišta	unos kupovnih naloga	unos prodajnih naloga	promjena kupovnih naloga	promjena prodajnih naloga	zaključivanje poslova
do 08:30		zatvoreno tržište	X	X	X	X	X
od 08:30 do 12:00/13:00*		tržište prije otvaranja	✓	✓	✓	✓	X
od 12:00/13:00*	120	otvaranje	✓	✓	✓	✓	✓
nakon 12:02/13:02*		zatvoreno tržište	X	X	X	X	X

* Zavisi od toga da li je pokrenuta prekinuta aukcija (vidi poglavlje 4)

Otvaranja tržišta je postupak u kome trgovanje prelazi iz faze prije otvaranja tržišta u fazu zatvorenog tržišta. Odvija se u slučajno odabranom trenutku unutar intervala od 12:00 do 12:02.

Sljedeća tabela daje pregled mogućnosti unošenja naloga prema fazi u kojoj se nalazi tržište u aukcijskom načinu trgovanja:

AUKCIJSKI METOD TRGOVANJA		VRSTE NALOGA		ZATVORENO TRŽIŠTE	FAZA PRIJE OTVARANJA TRŽIŠTA	
				TRŽIŠNI NALOZI	X	X
				TRŽIŠNI U LIMITIRANI NALOZI	X	X
				STOP NALOZI	X	X
		LIMITIRANI NALOZI	OBIČNI LIMITIRANI NALOZI		X	✓
LIMITIRANI NALOG SA SKRIVENOM KOLIČINOM			X	X		
SADODATNIM USLOVIMA VREMENA IZVRŠENJA	NALOG SA RASPONOM I Odstanjenjem neizvršene količine		X	X		
	NALOG IZVRŠI SVE ILI OPOZOVI		X	X		
	DNEVNI NALOG		X	✓		
	OTVORENI NALOG		X	✓		
	NALOG DO ODREĐENOG DATUMA		X	✓		
SA POSEBNIM USLOVIMA IZVRŠENJA	"SVE ILI NIŠTA" NALOG		X	✓		
	NALOG SA MINIMALNOM KOLIČINOM SVIH POSLOVA	X	✓			

3.2.1. Vrijeme otvaranja tržišta

U aukcijskom načinu trgovanja otvaranje tržišta za sve hartije kojima se trguje ovom metodom je u istom trenutku. Vremenski raspored otvaranja tržišta je u slučajno odabranom trenutku unutar vremena prikazanog u tabeli:

INTERVAL OTVARANJA TRŽIŠTA	INTERVAL OTVARANJA TRŽIŠTA U SLUČAJU PRODUŽENJA*
12:00:00 do 12:02:00	13:00:00 do 13:02:00

* U slučaju prekinute aukcije (vidi poglavlje 4)

4. PREKINUTE AUKECIJE

Prekinuta aukcija za određenu hartiju od vrijednosti se inicira u slučaju ako bi došlo do zaključenja posla po cijeni koja je izvan intervala trgovanja. Interval trgovanja obuhvata cijene koje od posljednje referentne cijene odstupaju najviše za 3%, zaokruženo na standard promjene cijene.

Iniciranje prekinute aukcije ima uticaj na:

- smanjenje dnevnog osciliranja cijena kod manje likvidnih hartija od vrijednosti;
- povećanje izloženosti naloga, koji odstupaju od referentnih cijena;
- povećanje vjerovatnoće izvršenja naloga;
- smanjenje grešaka prilikom unošenja naloga na tržište;
- veće mogućnosti uočavanja određenih oblika tržišnih manipulacija.

4.1. Pokretanje prekinute aukcije

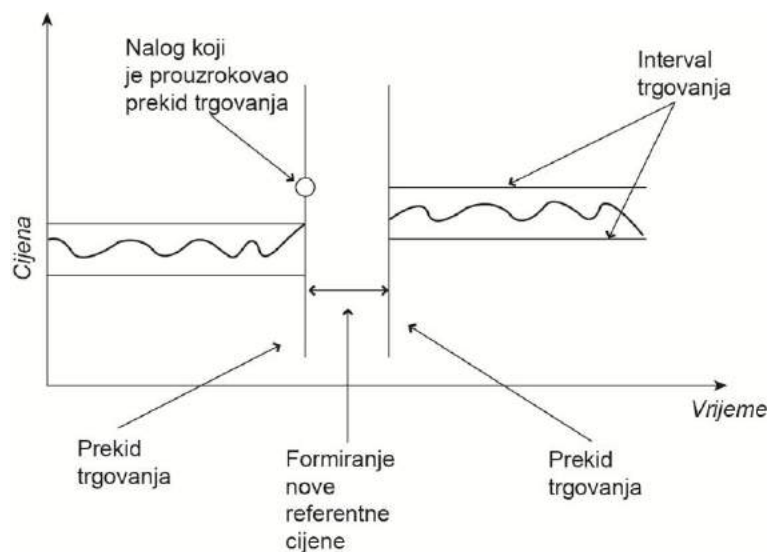
Prekinute aukcije primjenjuju se u aukcijskom i kontinuiranom metodu trgovanja, tako da:

- prekine se trgovanje hartijom od vrijednosti kojom se trguje kontinuiranom metodom, sa aukcijom ili;
- produžava se faza otvaranja tržišta u kontinuiranom ili aukcijskom načinu trgovanja.

Prekinuta aukcija u kontinuiranom metodu trgovanja može biti pokrenuta bilo kojom vrstom naloga, osim naloga sa rasponom i odstranjenjem neizvršene količine i naloga izvrši sve ili opozovi. Unos naloga sa rasponom i odstranjenjem neizvršene količine i naloga izvrši sve ili opozovi moguće je samo unutar intervala trgovanja. Prema tome vrijedi:

- u slučaju unosa naloga, koji bi uticali na zaključenje posla po cijeni koja odstupa više od 3 % od referentne cijene, sistem pokreće prekinutu aukciju, pri čemu se mogući poslovi unutar intervala trgovanja ne zaključuju;
- unos naloga sa rasponom i odstranjenjem neizvršene količine i naloga izvrši sve ili opozovi moguće je po cijeni unutar intervala trgovanja. Nalog sa rasponom i odstranjenjem neizvršene količine i naloga izvrši sve ili opozovi sa cijenom izvan intervala trgovanja ne pokreće prekinutu aukciju, već sistem automatski odbija unos naloga.

Prekinuta aukcija pri otvaranju tržišta pokreće se u slučaju, ako bi ravnotežna cijena odstupala od referentne cijene više od 3%.

4.2. Sistem prekinute aukcije

Prekinute aukcije djeluju na isti način, kao aukcije u aukcijskom načinu trgovanja s tim da se u prekinutoj aukciji:

- odstranjuju granice intervala trgovanja;
- u zavisnosti od stanja na tržištu i načina trgovanja, za 15 do 20 min, odnosno 55 do 60 min:
 - faza otvorenog tržišta u kontinuiranoj metodi, prelazi u fazu prije otvaranja tržišta ili
 - faza prije otvaranja tržišta se produžava, u kontinuiranom i aukcijskom načinu trgovanja
- otvara se tržište
- formira se nova referentna cijena, osim kod kontinuiranog trgovanja kada je prekinuta aukcija samo sa nalogom sa dodatnim uslovom količine izvršenja.
- u zavisnosti od stanja tržišta, tržište prelazi:
 - u fazu trgovanja, u kontinuiranom trgovanju ili
 - u fazu zatvorenog tržišta, u aukcijskom trgovanju.

4.3. Karakteristike prekinute aukcije u kontinuiranom načinu trgovanja

U kontinuiranom načinu trgovanja u prekinutoj aukciji moguće je upravljati nalogima. Otvaranje tržišta u prekinutoj aukciji izvodi se na jednak način kao i otvaranje tržišta u 9:30.

Ako prekinuta aukcija u kontinuiranom načinu trgovanja traje nakon 13:00, tržište se automatski zatvara nakon otvaranja tržišta u toj prekinutoj aukciji.

4.4. Vremenski raspored prekinutih aukcija

Otvaranje tržišta u prekinutim aukcijama traje od 15 do 20 minuta + “random time”, tako da otvaranje tržišta uvijek počinje u vrijeme zaokruženo na 5 minuta. To znači da interval otvaranja tržišta uvijek počinje u npr. 10.00, 10.05, 10.10, 10.15, itd., uz dodavanje vremena koje odredi sistem, koje traje maksimalno 2 minute. Na isti način se produžava faza prije otvaranja tržišta kod kontinuiranog trgovanja u slučaju prekinute aukcije u 9:30.

KONTINUIRANI NAČIN TRGOVANJA		
INTERVAL OTVARANJA TRŽIŠTA	PRODUŽAVANJE OTVARANJA TRŽIŠTA	
9:30:00 do 9:32:00	produžavanje od 9:50:00 do 9:52:00	
PRIMJER PREKIDA	PREKINUTA AUKCIJA	INTERVAL OTVARANJA TRŽIŠTA
...
od 9:40:00 do 9:45:00	do 10:00:00	od 10:00:00 do 10:02:00
od 9:45:00 do 09:50:00	do 10:05:00	od 10:05:00 do 10:07:00
od 09:50:00 do 09:55:00	do 10:10:00	od 10:10:00 do 10:12:00
od 09:55:00 do 10:00:00	do 10:15:00	od 10:15:00 do 10:17:00
itd.	itd.	itd.

PRIMJER PREKIDA PRED ZATVARANJE TRŽIŠTA	PREKINUTA AUKCIJA	INTERVAL OTVARANJA TRŽIŠTA
od 12:45:00 do 12:50:00	do 13:05:00	od 13:05:00 do 13:07:00
od 12:50:00 do 12:55:00	do 13:10:00	od 13:10:00 do 13:12:00
od 12:55:00 do 13:00:00	do 13:15:00	od 13:15:00 do 13:17:00
AUKCIJSKI METOD TRGOVANJA		
INTERVAL OTVARANJA AUKCIJE	PRODUŽAVANJE OTVARANJA TRŽIŠTA	
12:00:00 do 12:02:00	produžavanje od 13:00:00 do 13:02:00	

4.5 Šta ako BST ne inicira prekinutu aukciju u skladu sa Pravilima?

U slučaju, da se zbog nepotpune realizacije vremenskog rasporeda trgovanja putem BST-a u aukcijskom trgovanju ne inicira prekid aukcije u skladu sa Pravilima Banjalučke berze, zaključeni poslovi se raskidaju, s tim što se nova aukcija pokreće istog dana trgovanja na sljedeći način:

1. Do 12:02 kada se zatvara tržište za aukcijski metod trgovanja u BST-u identifikuju se razlozi, zbog kojeg bi se morala desiti prekinuta aukcija, iako se ona nije desila u skladu sa Pravilima;
2. Trgovanje ovim hartijama od vrijednosti se zaustavlja do uvođenja novog vremenskog rasporeda za aukcijsko trgovanje koji će biti istog dana;
3. Banjalučka berza će sve transakcije iz prve tačke raskinuti i obavjestiti sve članove o preduzetim aktivnostima;
4. Članovi berze moraju u trenutku prije otvaranja berzanskog tržišta za te hartije od vrijednosti ponovo uskladiti stanje naloga u BST-u;
5. Za hartije od vrijednosti za koje se uvodi novi vremenski raspored trgovanja ukida se interval trgovanja;
6. Sa ovim hartijama od vrijednosti pokreće se nova aukcija sa sljedećim rasporedom:
 - a. stanje prije otvaranja tržišta traje 30 minuta, od 12:45 do 13:15;
 - b. otvaranje tržišta je u vremenskom intervalu između 13:15 i 13:17, nakon čega se tržište zatvara;
7. U dodatnoj aukciji sa novim vremenskim rasporedom trgovanja prekinuta aukcija se ne izvodi.
8. Berzanski poslovi koji su sklopljeni u novoj aukciji moguće je raskinuti do 14:00, pri čemu se zahtjev za raskid mora poslati najkasnije do 13:45, a zahtjev za promjenu posla do 14:00.

U slučaju da se prekinuta aukcija ne desi tokom kontinuiranog trgovanja ili prilikom otvaranja tržišta u kontinuiranom načinu trgovanja, trgovanje se nastavlja, a dodatna aukcija se ne pokreće.

5. INTERVAL TRGOVANJA I 20% OGRANIČENJE PROMJENE CIJENE

5.1. Interval trgovanja

Interval trgovanja je interval, koji obuhvata cijene, koje od posljednje referentne cijene odstupaju najviše za 3 %. Gornja i donja granica intervala trgovanja zaokružena je za standard promjene cijene.

Referentna cijena je zatvarajuća cijena hartije od vrijednosti prethodnog dana trgovanja. U slučaju ako je bila najmanje jedna prekinuta aukcija tokom dana trgovanja, koja je uticala na formiranje nove otvarajuće cijene, referentna cijena je otvarajuća cijena prethodne prekinute aukcije. Tako formirana otvarajuća cijena, kao i referentna cijena prikazuju se u BST sistemu sa onoliko decimala koliko se trguje hartijom od vrijednosti.

Osnovni primjeri zaključivanja poslova u odnosu na interval trgovanja

Primjer # 01: Raspon između naloga veći je od 3%, ali se nalozi uparuju unutar intervala trgovanja.

Početno stanje Referentna cijena = 100

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
a	10	102			

Nalog "b": Prodaje 10 po 98.

Prelazno stanje Prekinuta aukcija se ne pokreće – potencijalna cijena ne leži izvan intervala trgovanja

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#

POSLOVI		KOLIČINA	CIJENA
a	b	10	102

Posao je zaključen po cijeni 102

Primjer # 02: Prvi nalog je izvan 3% intervala u odnosu na referentnu cijenu. Uneseni nalog je unutar intervala 3% u odnosu na referentnu cijenu

Početno stanje Referentna cijena = 100

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
			95	10	a

Nalog "b": Kupuje 10 po 100.

Prelazno stanje Prekinuta aukcija se pokreće – potencijalna cijena leži izvan intervala trgovanja

KUPOVINA			CIJENA	PRODAJA		
KOLIČINA	PRIHVAĆENA KOLIČINA	OSTATAK		OSTATAK	PRIHVAĆENA KOLIČINA	KOLIČINA
10	10		100		10	
	10		95		10	10

Nova referentna cijena je 97,5.

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#

POSLOVI		KOLIČINA	CIJENA
b	a	10	97,5

Više primjera zaključivanja poslova u odnosu na interval trgovanja nalazi se u Dodatku 05.

5.2. 20% interval osciliranja cijena

Interval predstavlja cijene naloga, koji ne odstupaju više od 20% od zatvarajuće cijene prethodnog dana trgovanja. Nalog sa cijenom izvan 20 % intervala sistem BST uvrštava među neaktivne naloge, koje BST oboji u sivo i poslovi sa ovim nalogima ne mogu se zaključivati.

Interval 20% ograničenja osciliranja cijene primjenjuje se za sve hartije od vrijednosti kojima se trguje kontinuiranom metodom. Za hartije od vrijednosti kojima se trguje aukcijskim metodom trgovanja ne postoji ograničenje.

Osnovni primjeri zaključivanja poslova u odnosu na 20% osciliranje cijena.

Primjer # 01: Nalog je unesen sa cijenom unutar 20% limita.

Početno stanje Posljednja zatvarajuća cijena = 100

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
a	10	100			

Nalog "b": Prodaje 20 po 99.

Posao je zaključen po cijeni 100. U ovom slučaju prekinuta aukcija se ne pokreće, jer se posao zaključio po cijeni koja je unutar intervala trgovanja.

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
			99	10	b

POSLOVI		KOLIČINA	CIJENA
a	b	10	100

Primjer # 02: Nalog je unesen sa cijenom izvan 20% limita

Početno stanje Posljednja zatvarajuća cijena = 100

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
a	10	100			

Nalog "b": Prodaje 20 po 75.

Nije inicirana prekinuta aukcija. BST registruje nalog kao neaktivan i ne nalazi se na tržištu. Kupovni nalozi koji su ispod ograničenja od 20% obojeni su u sivo, a ako su iznad ograničenja ne prikazuju se na tržištu. Obrnuto vrijedi za prodajne naloge.

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
a	10	100			

POSLOVI		KOLIČINA	CIJENA

6. AUKCIJA ZA PAKET AKCIJA

Predmet trgovanja su akcije u vlasništvu investitora, ako se radi o količini koja predstavlja najmanje 5% ukupnog broja emitovanih akcija određenog akcionarskog društva ili čija početna vrijednost prelazi 200.000 KM.

Vremenski raspored trgovanja prikazan je sljedećom tabelom:

vremenski raspored	stanje tržišta	unos kupovnih naloga	unos prodajnih naloga	promjena kupovnih naloga	promjena prodajnih naloga	zaključivanje poslova
8:30:00	unos prodaje	X	✓	X	✓	X
8:55:00	pauza	X	X	X	X	X
09:00:00	unos kupovine	✓	X	✓	X	X
09:30:00	promjena kupovine	X	X	✓	X	X
10:00:00	aukcija	X	X	X	X	✓
16:00:01	zatvaranje aukcije					

U fazi unosa prodajnog naloga član Berze, zastupnik prodavca akcija, unosi u BST prodajni nalog u periodu od 08:30:00 do 08:55:00 koji sadrži sljedeće podatke:

- oznaka hartije od vrijednosti,
- količina hartije od vrijednosti,
- cijena,
- tip računa i broj računa,

Prodajni nalog se unosi kao dnevni i nije moguće unijeti dodatne uslove izvršenja. Nakon unosa naloga u BST, on se može korigovati ako je pogrešno unesen (pogrešna količina, početna cijena itd.). Nakon isteka roka za unos prodajnog naloga nikakve promjene ili povlačenja naloga iz BST nisu dozvoljene. Moguć je unos udruženog naloga.

U drugoj fazi od 8:55:00 do 09:00:00 BST ne dozvoljava unos prodajnih i kupovnih naloga.

Unos i izmjena kupovnih naloga se odvija u trećoj i četvrtoj fazi prema sljedećim pravilima:

- članovi Berze mogu unositi u BST više kupovnih naloga,
- svi kupovni nalozi moraju odgovarati po količini već unesenom prodajnom nalogu,
- mogu se koristiti zajednički (udruženi) nalozi,

U trećoj fazi aukcije od 09:00 do 09:30 svi članovi Berze mogu unositi kupovne naloge i mijenjati cijene u BST-u za najmanje jedan standard promjene cijene. Svi članovi Berze mogu vidjeti prodajnu cijenu, koju je dao broker prodavca za određenu HOV i sve kupovne cijene koje su unijeli drugi članovi.

U četvrtoj fazi aukcije od 09:30 do 10.00 ne mogu se unositi novi kupovni nalozi u BST. Članovi Berze mogu korigovati cijene u kupovnim nalogima koji su uneseni u BST u prethodnoj fazi, tako što nova kupovna cijena mora biti veća od do tada najveće unesene kupovne cijene za najmanje jedan standard promjene cijene.

Ukoliko je zadnji kupovni nalog promjenjen u periodu od 09:57 do 10:00, odnosno tri minuta prije otvaranja tržišta u 10:00, vrijeme trajanja aukcije se produžava za tri minuta. Produžavanje trajanja aukcije se vrši kontinuirano, ako je u toku trajanja posljednjeg intervala promjenjena kupovna cijena.

Ako je zadnja promjena kupovne cijene izvršena unutar intervala koji prethodi završetku dana trgovanja aukcija se završava sa zaključivanjem cijene.

Produžavanje aukcije se vrši shodno prethodnim stavovima sve do zaključenja posla, a najkasnije do (16:00). BST zaključuje posao u 16:00:01 uzimajući kupovni nalog sa najvišom kupovnom cijenom.

Osnovni primjer aukcije za paket akcija

Primjer #01 Aukcija za paket akcija je zaključena bez trominutnog produžavanja aukcije

Faza 1 Brokerska kuća koju je ovlastio prodavac unosi prodajni nalog u periodu **od 8:30 do 8:55**

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
			1,60	430.557	a

Faza 2 Unos kupovnih naloga od 09:00 do 09:30

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
d	430.557	1,70	1,60	430.557	a
b	430.557	1,60			
c	430.557	1,60			

Faza 3 Mijenjanje kupovnih naloga od 09:30 do 10:00

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
b	430.557	2,00	1,60	430.557	a
c	430.557	1,90			
d	430.557	1,70			

Tri minuta prije otvaranja tržišta nije došlo do promjene naloga pa su poslovi zaključeni u 10:00, po najvišoj kupovnoj cijeni.

POSLOVI	KOLIČINA	CIJENA
b	a	430.557

7. PRVI DAN TRGOVANJA

U kontinuiranom načinu trgovanja prvi dan trgovanja hartijom od vrijednosti nije formirana referentna cijena. Trgovanje počinje sa otvaranjem tržišta, u skladu sa poglavljem 2.1.3, pri kojem ne može doći do prekinute aukcije, odnosno do produženja otvaranja tržišta po tom osnovu. Tržišni nalozi i tržišni u limitirani nalozi ne mogu se unijeti tog dana, dok se za ostale naloge ne primjenjuje 20% ograničenje cijena. Takođe, interval trgovanja ne postoji i to utiče da ne postoje prekinute aukcije. Na kraju dana, ako postoji najmanje jedan običan ili aplikacijski posao, formira se službena jedinstvena cijena (prosječna cijena). Takođe, na kraju dana računa se zatvarajuća cijena koja predstavlja referentnu cijenu za naredni dan trgovanja. U slučaju da se prvi dan nije zaključio nijedan posao, osim blok posla, vrijede jednake karakteristike za sljedeći dan trgovanja, odnosno sve do tada, dok se ne formira prva službena jedinstvena cijena.

U aukcijskom načinu trgovanja prvi dan trgovanja hartijom od vrijednosti nije formirana referentna cijena. Zbog toga se ne primjenjuje prekinuta aukcija. U slučaju da se u aukciji zaključi bar jedan posao, na kraju trgovanja formira se službena jedinstvena cijena, koja sljedećeg dana trgovanja predstavlja referentnu cijenu. Ako u aukciji ne dođe do makar jednog posla, karakteristike prvog dana prenose se na sljedeći dan trgovanja i vrijede dok se ne formira službena jedinstvena cijena.

8. DOSTUPNOST PODATAKA

Za hartije od vrijednosti u BST sistemu berzanskom članu dostupni su sljedeći podaci u vezi sa trgovanjem:

- najbolji kupovna i najbolja prodajna cijena;
- cijena svih poslova;
- količina svih poslova;
- vrijeme zaključenja svih poslova;
- jedinstvena oznaka posla;
- trenutna prosječna cijena;
- ukupna količina zaključenih poslova;
- referentna cijena;
- dinamički i statički limiti;
- predotvarajuća cijena i količina.
- status hartije od vrijednosti.

Povjerljivi podaci kojima Banjalučka berza ne dozvoljava pristup uključuju sljedeće:

- broj računa u nalogima i poslovima;
- tip računa;
- referenca naloga;
- ukupna količina naloga sa skrivenom količinom,
- kod berzanskog posrednika za unesene naloge i poslove;
- vremenska oznaka naloga;
- vrijeme unosa naloga.

Takođe, u skladu sa Pravilima ograničen je pristup sljedećim podacima:

- u slučaju naloga sa skrivenom količinom i naloga sa minimalnom količinom svih zaključenih poslova, na trgovanju se ne vidi skrivena količina.
- skrivena količina navedenih naloga nije vidljiva i na tržištu ukupnih kupovnih i prodajnih količina sumiranih po cijenama;

Detaljnija klasifikacija dostupnih podataka za naloge, zaključene poslove i status hartija od vrijednosti, u zavisnosti od faze u kojoj se nalazi tržište i vrste hartije od vrijednosti vidljiv je iz sljedeće tabele:

PREGLED PO NALOZIMA	FAZA U KOJOJ SE NALAZI TRŽIŠTE							
	ZATVORENO TRŽIŠTE		FAZA PRIJE OTVARANJA		OTVORENO TRŽIŠTE		ZATVORENO TRŽIŠTE	
	AKCIJE	OBVEZNICE	AKCIJE	OBVEZNICE	AKCIJE	OBVEZNICE	AKCIJE	OBVEZNICE
DUBINA TRŽIŠTA	X	X	✓	✓	✓	✓	✓	✓
REFERENTNA CIJENA	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
DINAMIČKI LIMITI	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
STATIČKI LIMITI	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
PROSJEČANA JEDINSTVENA CIJENA	Službena jedinstvena cijena	Službena jedinstvena cijena	Službena jedinstvena cijena	Službena jedinstvena cijena	trenutna prosječna cijena	trenutna prosječna cijena	Službena jedinstvena cijena	Službena jedinstvena cijena
PROMJENA CIJENE U ODNOSU NA ZATVARAJUĆU CIJENU	X	X	X	X	✓	✓	✓	✓
KOLIČINA	X	X	X	X	✓	✓	✓	✓
HI/LO	X	X	X	X	✓	✓	✓	✓

TRŽIŠTE PO CIJENAMA I POSLOVIMA	FAZA U KOJOJ SE NALAZI TRŽIŠTE							
	ZATVORENO TRŽIŠTE		FAZA PRIJE OTVARANJA		OTVORENO TRŽIŠTE		ZATVORENO TRŽIŠTE	
	AKCIJE	OBVEZNICE	AKCIJE	OBVEZNICE	AKCIJE	OBVEZNICE	AKCIJE	OBVEZNICE
UKUPNA KOLIČINA NALOGA ZA ODREĐENE CIJENE	X	X	✓	✓	✓	✓	✓	✓
PODACI IZ POSLA	X	X	X	X	*	*	*	*
REFERENTNA CIJENA	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
DINAMIČKI LIMITI	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
STATIČKI LIMITI	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
PROSJEČNA CIJENA	Službena jedinstvena cijena	Službena jedinstvena cijena	Službena jedinstvena cijena	Službena jedinstvena cijena	trenutna prosječna cijena	trenutna prosječna cijena	Službena jedinstvena cijena	Službena jedinstvena cijena
PROMJENA CIJENE U ODNOSU NA ZATVARAJUĆU CIJENU	X	X	X	X	✓	✓	✓	✓
KOLIČINA	X	X	X	X	✓	✓	✓	✓
HI/LO	X	X	X	X	✓	✓	✓	✓

*Berzanski član može vidjeti samo podatke koje je on unio, ali ne podatke suprotnog člana

POSLOVI*	FAZA U KOJOJ SE NALAZI TRŽIŠTE							
	ZATVORENO TRŽIŠTE		FAZA PRIJE OTVARANJA		OTVORENO TRŽIŠTE		ZATVORENO TRŽIŠTE	
	AKCIJE	OBVEZNICE	AKCIJE	OBVEZNICE	AKCIJE	OBVEZNICE	AKCIJE	OBVEZNICE
HARTIJA OD VRIJEDNOSTI	X	X	X	X	✓	✓	✓	✓
VRSTA POSLA	X	X	X	X	✓	✓	✓	✓
STATUS POSLA	X	X	X	X	✓	✓	✓	✓
CIJENA	X	X	X	X	✓	✓	✓	✓
KOLIČINA	X	X	X	X	✓	✓	✓	✓
% PROMJENA	X	X	X	X	✓	✓	✓	✓
VRIJEME POSLA	X	X	X	X	✓	✓	✓	✓
KUPAC	X	X	X	X	*	*	*	*
VRSTA RAČUNA KUPCA	X	X	X	X	*	*	*	*
BROJ RAČUNA KUPCA	X	X	X	X	*	*	*	*
PRODAVAC	X	X	X	X	*	*	*	*
VRSTA RAČUNA PRODAVCA	X	X	X	X	*	*	*	*
BROJ RAČUNA PRODAVCA	X	X	X	X	*	*	*	*

*Berzanski član može vidjeti samo podatke koje je on unio, ali ne podatke suprotnog člana

NALOZI*	FAZA U KOJOJ SE NALAZI TRŽIŠTE							
	ZATVORENO TRŽIŠTE		FAZA PRIJE OTVARANJA		OTVORENO TRŽIŠTE		ZATVORENO TRŽIŠTE	
	AKCIJE	OBVEZNICE	AKCIJE	OBVEZNE	AKCIJE	OBVEZNICE	AKCIJE	OBVEZNICE
TRANSAKCIJA	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
HARTIJA OD VRIJEDNOSTI	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
CIJENA	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
KOLIČINA	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
VRSTA NALOGA	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
VRIJEDI DO	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
POSEBAN USLOV	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
STOP CIJENA	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
VRSTA RAČUNA	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
BROJ RAČUNA	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
REFERENCA	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
TRGOVANA KOLIČINA	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
POSljednja PROMJENA	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

*Član berze u ovom polju vidi samo svoje naloge.

9. DODACI

9.1. Dodatak 01: Promjena vremenskog rasporeda naloga

Primjer # 01-a: Promjena cijene naloga (smanjenje cijene)

Početno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
a	50	101			
b	20	100			

Promjena naloga "a" – Nalog "a": Kupujem 50 akcija po 100 KM.

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
b	20	100			
a	50	100			

TRGOVINA	KOLIČINA	CIJENA

Primjer # 01-b: Promjena cijene naloga (povećanje cijene)

Početno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
b	50	101			
a	20	100			

Promjena naloga "a" – Nalog "a": Kupujem 20 akcija po 101 KM.

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
b	50	101			
a	20	101			

TRGOVINA	KOLIČINA	CIJENA

Primjer # 02-a: Promjena vrste naloga (iz limitiranog u tržišni)

Početno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
a	50	101			
b	20	100			

Promjena naloga "a" – Nalog "a": Kupujem 50 akcija po tržišnoj cijeni.

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
a	50	market			
b	20	100			

TRGOVINA	KOLIČINA	CIJENA

Primjer # 02-b: Promjena vrste naloga (iz tržišnog u limitirani)

Početno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
a	50	market			
b	20	100			

Promjena naloga "a" – Nalog "a": Kupujem 50 akcija po 100 KM.

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
b	20	100			
a	50	100			

TRGOVINA	KOLIČINA	CIJENA

Primjer # 03: Promjena količine u nalogu (povećanje)

Početno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
a	1.000	100			
b	500	100			

Promjena naloga "a" – Nalog "a": Kupujem 50.000 akcija po 100 KM.

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
b	500	100			
a	50.000	100			

TRGOVINA	KOLIČINA	CIJENA

Primjer # 04: Promjena količine u nalogu (smanjenje)

Početno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
a	10.000	99			
b	5.000	99			

Promjena naloga "a" – Nalog "a": Kupujem 200 akcija po 99 KM.

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
a	200	99			
b	5.000	99			

TRGOVINA	KOLIČINA	CIJENA

Primjer # 05-a: Promjena količine u nalogu (smanjenje vidljive količine)

Početno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
a	10.000h10.000	1,00			
b	500	1,00			

Promjena naloga "a" – Nalog "a": Kupujem 7.000h10.000 akcija po 1,00 KM.

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
a	7.000h10.000	1,00			
b	500	1,00			

TRGOVINA	KOLIČINA	CIJENA

Primjer # 05-b: Promjena količine u nalogu (povećanje vidljive količine)

Početno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
a	10.000h10.000	1,00			
b	500	1,00			

Promjena naloga "a" – Nalog "a": Kupujem 13.000h7.000 akcija po 1,00 KM.

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
a	500	1,00			
b	13.000h7.000	1,00			

TRGOVINA	KOLIČINA	CIJENA

Primjer # 06: Promjena vremena važenja naloga

Početno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
a	100	100			
b	500	100			

Promjena naloga "a" – Nalog "a": Kupujem 100 akcija po 100 KM za dan 12/04/2013

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
a	100	100			
b	500	100			

TRGOVINA	KOLIČINA	CIJENA

Primjer # 07: Promjena reference

Početno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
a	10.000	99			
b	5.000	99			

Promjena naloga – Nalog "a": Kupujem 10.000 akcija po 99 KM, promjenjena referenca.

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
a	10.000	99			
b	5.000	99			

TRGOVINA	KOLIČINA	CIJENA

Primjer # 08-a: Promjena dodatnog uslova količine izvršenja (dodavanje)

Početno stanje

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJENA	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#
c	A	500	100	a	900	101							
				b	10.000	100							

Promjena naloga – Nalog “b”: Kupujem 10.000 akcija po cijeni 100 KM uz uslov A.

Konačno stanje

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJENA	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#
c	A	500	100	a	900	101							
b	A	10.000	100										

TRGOVINA	KOLIČINA	CIJENA

Primjer # 08-b: Promjena dodatnog uslova količine izvršenja (brisanje)

Početno stanje

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJENA	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#
a	A	5.000	99	b	40	99							
				c	10.000	99							

Promjena naloga – Nalog “a”: Kupujem 5.000 akcija po 99 KM.

Konačno stanje

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJENA	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#
				b	40	99							
				c	10.000	99							
				a	5.000	99							

TRGOVINA	KOLIČINA	CIJENA

Primjer # 9: Promjena statusa naloga

Ako se promjeni status naloga (iz aktivnog u neaktivni, i obrnuto), nalog neće dobiti novu vremensku oznaku.

Primjer # 10: Promjena brokerskog koda

Ako se promjeni brokerski kod, nalog neće dobiti novu vremensku oznaku.

Primjer # 11: Potvrda naloga

Početno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
a	100.000	100			
b	50.000	100			

Potvrda naloga "a": Kupujem 100.000 akcija po 100 KM.

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
a	100.000	100			
b	50.000	100			

TRGOVINA	KOLIČINA	CIJENA

Primjer # 12: Otpuštanje naloga

Pri otpuštanju naloga, nalog dobija novu vremensku oznaku.

9.2. Dodatak 02: Izvršenje poslova sa tržišnim nalogom

Primjer # 01: Na tržištu je samo tržišni nalog

Početno stanje

Referentna cijena je 100 KM.

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
a	10	market			

Nalog "b": Prodajem 10 akcija po tržišnoj cijeni.

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#

TRGOVINA	KOLIČINA	CIJENA
a	b	10
		100

Primjer# 02: Na tržištu je tržišni i limitirani nalog bez dodatnih uslova

Početno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
a	10	market			
b	10	100			

Nalog "c": Prodajem 10 akcija po tržišnoj cijeni.

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
b	10	100			

TRGOVINA	KOLIČINA	CIJENA
a	c	10
		100,01

Primjer# 03: Na tržištu je tržišni i limitirani nalog bez dodatnih uslova

Početno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
			market	10	a
			100	10	b

Nalog "c": Kupujem 10 akcija po tržišnoj cijeni.

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
			100	10	b

TRGOVINA	KOLIČINA	CIJENA
c	a	10
		99,99

Primjer # 04: Na tržištu je limitirani nalog bez dodatnih uslova

Početno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
a	10	100			

Nalog "b": Prodajem 10 akcija po tržišnoj cijeni.

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#

TRGOVINA	KOLIČINA	CIJENA
a	b	10
		100

Primjer # 05: Na tržištu ne postoji suprotan nalog

Početno stanje

Referentna cijena je 100 KM.

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#

Nalog "a": Prodajem 10 akcija po tržišnoj cijeni.

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
			market	10	a

TRGOVINA	KOLIČINA	CIJENA

Primjer # 06: Na tržištu ne postoji suprotan nalog (referentna cijena još nije formirana)

Početno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#

Nalog "a": Kupujem 10 akcija po tržišnoj cijeni.

Sistem šalje poruku: Nalog odbijen – Kupujem 10 akcija po tržišnoj cijeni (nedostaje referentna cijena).

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#

TRGOVINA	KOLIČINA	CIJENA

Primjer# 07: Na tržištu je tržišni i limitirani nalog sa dodatnim uslovom količine izvršenja

Početno stanje

Referentna cijena je 100 KM.

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJENA	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#
a	A	10	100	b	10	market							

Nalog "c": Prodajem 10 akcija po tržišnoj cijeni.

Konačno stanje

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJENA	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#
a	A	10	100										

TRGOVINA	KOLIČINA	CIJENA
b	c	10
		100

Primjer # 08: Na tržištu je limitirani nalog sa dodatnim uslovom količine izvršenja (dodatni uslov je ispunjen)

Početno stanje

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJENA	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#
a	A	10	99										

Nalog "b": Prodajem 10 akcija po tržišnoj cijeni.

Konačno stanje

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJENA	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#

TRGOVINA	KOLIČINA	CIJENA
a	b	10
		99

Primjer # 09: Na tržištu je limitirani nalog sa dodatnim uslovom količine izvršenja (dodatni uslov nije ispunjen)

Početno stanje

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJENA	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#
a	A	10	100										

Nalog "b": Prodajem 5 akcija po tržišnoj cijeni.

Konačno stanje

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJENA	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#
a	A	10	100				market	5	b				

TRGOVINA	KOLIČINA	CIJENA

9.3. Dodatak 03: Izvršavanje limitiranih naloga

Primjer # 01: Limitirani nalog – Količina je manja od količine u suprotnim nalogima koji se nalaze na tržištu (cijena trgovanja je unutar intervala od 3%)

Početno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
a	20	101			
b	10	100			
c	10	99			

Nalog "d": Prodajem 25 akcija po 98 KM.

Sistem izvršava količinu od 20 akcija po cijeni od 101 KM, zatim preostalu količinu (5) po cijeni od 100 KM.

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
b	5	100			
c	10	99			

TRGOVINA	KOLIČINA	CIJENA
a	d	20
b	d	5

Primjer # 02: Limitirani nalog – Količina je veća od količine u suprotnim nalogima koji se nalaze na tržištu (cijena trgovanja je unutar intervala od 3%)

Početno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
a	20	101			
b	10	100			
c	10	99			

Nalog “d”: Prodajem 100 akcija po 95 KM.

Sistem izvršava količinu od 20 akcija po cijeni od 101 KM, zatim količinu (10) po cijeni od 100 KM, zatim količinu (10) po cijeni od 99 KM, dok višak (60) ostaje na tržištu po cijeni od 95 KM.

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
			95	60	d

TRGOVINA		KOLIČINA	CIJENA
a	d	20	101
b	d	10	100
c	d	10	99

Primjer # 03: Na tržištu je samo tržišni nalog

Početno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
a	10	market			

Nalog “b”: Prodajem 10 akcija po 100 KM.

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#

TRGOVINA		KOLIČINA	CIJENA
a	b	10	100

Primjer # 04: Na tržištu je limitirani nalog (najbolja kupovna cijena > najboljoj prodajnoj cijeni)

Početno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
a	10	102			

Nalog "b": Prodajem 10 akcija po 100 KM.

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#

TRGOVINA	KOLIČINA	CIJENA
a	b	10
		102

Primjer # 05: Na tržištu je limitirani nalog (najbolja kupovna cijena < najbolje prodajne cijene)

Početno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
a	10	100			

Nalog "b": Prodajem 10 akcija po 102 KM.

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
a	10	100	102	10	b

TRGOVINA	KOLIČINA	CIJENA

Primjer # 06: Na tržištu su tržišni i limitirani nalog (cijena unesenog limitiranog prodajnog naloga ≤ najboljoj kupovnoj cijeni)

Početno stanje

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJENA	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#
b	A	10	101	c	10	market							
				a	10	100							

Nalog “d”: Prodajem 10 akcija po 99 KM.

Konačno stanje

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJENA	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#
b	A	10	101	a	10	100							

TRGOVINA	KOLIČINA	CIJENA
c	d	10
		100,01

Primjer # 07: Na tržištu su tržišni i limitirani nalog (cijena unesenog limitiranog prodajnog naloga > najbolje kupovne cijene)

Početno stanje

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJENA	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#
b	A	10	101	c	10	market							
				a	10	100							

Nalog “d”: Prodajem 10 akcija po 102 KM.

Konačno stanje

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJENA	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#
b	A	10	101	a	10	100							

TRGOVINA	KOLIČINA	CIJENA
c	d	10
		102

Primjer# 08: Na tržištu su tržišni i limitirani nalog (cijena unesenog limitiranog kupovnog naloga < najbolje prodajne cijene)

Početno stanje

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJENA	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#
							market	10	c	99	10	A	b
							100	10	a				

Nalog "d": Kupujem 10 akcija po 98 KM.

Konačno stanje

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJENA	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#
							100	10	a	99	10	A	b

TRGOVINA	KOLIČINA	CIJENA
d	c	10
		98

Primjer # 09: Na tržištu su tržišni i limitirani nalog (cijena unesenog limitiranog kupovnog naloga ≥ najboljoj prodajnoj cijeni)

Početno stanje

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJENA	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#
							market	10	c	99	10	A	b
							100	10	a				

Nalog "d": Kupujem 10 akcija po 101 KM.

Konačno stanje

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJENA	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#
							100	10	a	99	10	A	b

TRGOVINA	KOLIČINA	CIJENA
d	c	10
		99,99

Primjer # 10: Na tržištu je limitirani nalog sa dodatnim uslovom količine izvršenja (poseban uslov je ispunjen; kupovna cijena ≥ prodajnoj cijeni)

Početno stanje

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJENA	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#
a	A	10	102										

Nalog "b": Prodajem 10 akcija po 100 KM.

Konačno stanje

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOLIČINA	CIJENA	N#	KOLIČINA	CIJ	CIJ	KOLIČINA	N#	CIJENA	KOLIČINA	PU	N#

TRGOVINA	KOLIČINA	CIJENA
a	b	10

Primjer # 11: Na tržištu je limitirani nalog sa dodatnim uslovom količine izvršenja (poseban uslov nije ispunjen; kupovna cijena < prodajna cijena)

Početno stanje

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJENA	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#
a	M	10.000M10	100										

Nalog "b": Prodajem 10.000 akcija po 102 KM.

Konačno stanje

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJENA	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#
a	M	10.000M10	100				102	10.000	b				

TRGOVINA	KOLIČINA	CIJENA

Primjer # 12: Na tržištu je limitirani nalog sa dodatnim uslovom količine izvršenja (dodatni uslov je ispunjen)

Početno stanje

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJENA	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#
a	M	10.000M50	100										

Nalog "b": Prodajem 50 akcija po 100 KM.

Konačno stanje

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJENA	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#
a	M	9.950M50	100										

TRGOVINA		KOLIČINA	CIJENA
a	b	50	100

Primjer # 13: Na tržištu nema suprotnog naloga

Početno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#

Nalog "a": Prodajem 20 akcija po 100 KM.

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
			100	20	a

TRGOVINA		KOLIČINA	CIJENA

9.4. Dodatak 04: Formiranje otvarajuće cijene

Primjer #01-a: Najveći obim prometa i najmanji ostatak

Početno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOLIČINA	CIJ	CIJ	KOLIČINA	N#
a	200	202	197	400	d
b	200	201	198	200	e
c	300	200	200	100	f

Formiranje otvarajuće cijene

KUPOVINA			CIJENA	PRODAJA		
KOLIČINA	PRIHVACENA KOLIČINA	OSTATAK		OSTATAK	PRIHVACENA KOLIČINA	KOLIČINA
200	200		202	500	700	
200	400		201	300	700	
300	700		200		700	100
	700	100	198		600	200
	700	300	197		400	400

Otvarajuća cijena je formirana na nivou od 200 KM, jer je ostvaren najveći obim prometa (700).

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOLIČINA	CIJ	CIJ	KOLIČINA	N#

TRGOVINA	KOLIČINA	CIJENA
a	d	200
b	d	200
c	e	200
c	f	100

Primjer #01-b: Najveći obim prometa i najmanji ostatak

Početno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOLIČINA	CIJ	CIJ	KOLIČINA	N#
a	200	202	197	400	e
b	200	201	198	200	f
c	200	200	200	80	g
d	50	198	201	50	h

Formiranje otvarajuće cijene

KUPOVINA			CIJENA	PRODAJA		
KOLIČINA	PRIHVAĆENA KOLIČINA	OSTATAK		OSTATAK	PRIHVAĆENA KOLIČINA	KOLIČINA
200	200		202	530	730	
200	400		201	330	730	50
200	600		200	80	680	80
50	650	50	198		600	200
	650	250	197		400	400

Najveći obim prometa (600) je ostvaren za dvije cijene – pri cijeni od 200 KM, i pri cijeni od 198 KM. Međutim, otvarajuća cijena se formira prema kriterijumu najmanjeg ostatka, koji je pri cijeni od 198 KM (ostatak 50).

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOLIČINA	CIJ	CIJ	KOLIČINA	N#
d	50	198	200	80	g
			201	50	h

TRGOVINA	KOLIČINA	CIJENA
a	e	200
b	e	200
c	f	200

Primjer #01-c: Najveći obim prometa i najmanji ostatak

Početno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOLIČINA	CIJ	CIJ	KOLIČINA	N#
a	400	market	198	200	d
b	300	202	199	400	e
c	200	201			

Formiranje otvarajuće cijene

KUPOVINA			CIJENA	PRODAJA		
KOLIČINA	PRIHVAĆENA KOLIČINA	OSTATAK		OSTATAK	PRIHVAĆENA KOLIČINA	KOLIČINA
400	400		market		600	
300	700	100	202		600	
200	900	300	201		600	
	900	300	199		600	400
	900	700	198		200	200

Najveći obim prometa (600) je ostvaren pri cijenama od 199, 201 i 202 KM. Najmanji ostatak je prilikom transakcije kada je cijena 202 KM, te je ta cijena utvrđena kao otvarajuća.

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOLIČINA	CIJ	CIJ	KOLIČINA	N#
b	100	202			
c	200	201			

TRGOVINA		KOLIČINA	CIJENA
a	d	200	202
a	e	200	202
b	e	200	202

Primjer #01-d: Najveći obim prometa i najmanji ostatak

Početno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOLIČINA	CIJ	CIJ	KOLIČINA	N#
a	300	202	market	300	c
b	200	201	198	200	d
			199	400	e

Formiranje otvarajuće cijene

KUPOVINA			CIJENA	PRODAJA		
KOLIČINA	PRIHVAĆENA KOLIČINA	OSTATAK		OSTATAK	PRIHVAĆENA KOLIČINA	KOLIČINA
300	300		202	600	900	
200	500		201	400	900	
	500		199	400	900	400
	500		198		500	200
	500		market		300	300

Najveći obim prometa (500) je ostvaren pri cijenama od 198, 199 i 201 KM. Pošto je najmanji ostatak prilikom transakcije kad je cijena 198, ta cijena je utvrđena kao otvarajuća.

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOLIČINA	CIJ	CIJ	KOLIČINA	N#
			199	400	e

TRGOVINA		KOLIČINA	CIJENA
a	c	300	198
b	d	200	198

Primjer #01-e: Najveći obim prometa i najmanji ostatak

Početno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOLIČINA	CIJ	CIJ	KOLIČINA	N#
a	100	market	market	100	c
b	200	199	202	100	d

Formiranje otvarajuće cijene

KUPOVINA			CIJENA	PRODAJA		
KOLIČINA	PRIHVAĆENA KOLIČINA	OSTATAK		OSTATAK	PRIHVAĆENA KOLIČINA	KOLIČINA
100	100		market	100	200	
	100		202	100	200	100
200	300	200	199		100	
	300	200	market		100	100

Najveći obim prometa (100) je ostvaren pri cijenama od 199 i 202 KM. Pošto je najmanji ostatak prilikom transakcije kad je cijena 202 KM, ta cijena je utvrđena kao otvarajuća.

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOLIČINA	CIJ	CIJ	KOLIČINA	N#
b	200	199	202	100	d

TRGOVINA		KOLIČINA	CIJENA
a	c	100	202

Primjer #02: Ostatak samo na kupovnoj strani

Početno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOLIČINA	CIJ	CIJ	KOLIČINA	N#
a	400	202	198	200	c
b	200	201	200	300	d

Formiranje otvarajuće cijene

KUPOVINA			CIJENA	PRODAJA		
KOLIČINA	PRIHVAĆENA KOLIČINA	OSTATAK		OSTATAK	PRIHVAĆENA KOLIČINA	KOLIČINA
400	400		202	100	500	
200	600	100	201		500	
	600	100	200		500	300
	600	400	198		200	200

Najveći obim prometa (500) je ostvaren pri cijenama od 200 i 201 KM. Otvarajuću cijenu ovdje nije moguće utvrditi na bazi najmanjeg ostatka, jer je isti pri obe cijene. Pošto je pri svakoj cijeni ostatak samo na kupovnoj strani, otvarajuća cijena biće ona koja je viša (201).

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOLIČINA	CIJ	CIJ	KOLIČINA	N#
b	100	201			

TRGOVINA	KOLIČINA	CIJENA
a	c	200
a	d	200
b	d	100

Primjer #03: Ostatak samo na prodajnoj strani

Početno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOLIČINA	CIJ	CIJ	KOLIČINA	N#
a	300	202	198	200	c
b	200	201	199	400	d

Formiranje otvarajuće cijene

KUPOVINA			CIJENA	PRODAJA		
KOLIČINA	PRIHVAĆENA KOLIČINA	OSTATAK		OSTATAK	PRIHVAĆENA KOLIČINA	KOLIČINA
300	300		202	300	600	
200	500		201	100	600	
	500		199	100	600	400
	500	300	198		200	200

Najveći obim prometa (500) je ostvaren pri cijenama od 199 i 201 KM. Otvarajuću cijenu ovdje nije moguće utvrditi na bazi najmanjeg ostatka, jer je isti pri obe cijene. Pošto je pri svakoj cijeni ostatak samo na prodajnoj strani, otvarajuća cijena biće ona koja je niža (199).

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOLIČINA	CIJ	CIJ	KOLIČINA	N#
			199	100	d

TRGOVINA		KOLIČINA	CIJENA
a	c	200	199
a	d	100	199
b	d	200	199

Primjer #04-a: Ostatak i na kupovnoj i na prodajnoj strani

Početno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOLIČINA	CIJ	CIJ	KOLIČINA	N#
a	100	market	market	100	c
b	100	199	202	100	d

Formiranje otvarajuće cijene

KUPOVINA			CIJENA	PRODAJA		
KOLIČINA	PRIHVAĆENA KOLIČINA	OSTATAK		OSTATAK	PRIHVAĆENA KOLIČINA	KOLIČINA
100	100		market	100	200	
	100		202	100	200	100
100	200	100	199		100	
	200	100	market		100	100

Najveći obim prometa (100) je ostvaren pri cijenama od 199 i 202. Otvarajuću cijenu ovdje nije moguće utvrditi na bazi najmanjeg ostatka, jer je isti pri obe cijene. Pošto se pri datim cijenama pojavljuje isti ostatak i na kupovnoj i na prodajnoj strani, otvarajuća cijena se izračunava kao prosta aritmetička sredina obe potencijalne cijene, zaokruženo na standard promjene cijene $[(202 + 199) / 2 = 200,5]$.

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOLIČINA	CIJ	CIJ	KOLIČINA	N#
b	100	199	202	100	d

TRGOVINA		KOLIČINA	CIJENA
a	c	100	200,5

Primjer #04-b: Ostatak i na kupovnoj i na prodajnoj straniPočetno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOLIČINA	CIJ	CIJ	KOLIČINA	N#
a	100	201	198	100	c
b	100	199	201	100	d

Formiranje otvarajuće cijene

KUPOVINA			CIJENA	PRODAJA		
KOLIČINA	PRIHVAĆENA KOLIČINA	OSTATAK		OSTATAK	PRIHVAĆENA KOLIČINA	KOLIČINA
100	100		201	100	200	100
100	200	100	199		100	
	200	100	198		100	100

Najveći obim prometa (100) je ostvaren pri cijenama od 198, 199 i 201 KM. Otvarajuću cijenu ovdje nije moguće utvrditi na bazi najmanjeg ostatka, jer je isti pri sve tri cijene. Pošto se pri datim cijenama pojavljuje isti ostatak i na kupovnoj i na prodajnoj strani, otvarajuća cijena se izračunava kao prosta aritmetička sredina između najviše i najniže moguće cijene, zaokruženo na standard promjene cijene $[(201 + 198) / 2 = 199,5]$.

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOLIČINA	CIJ	CIJ	KOLIČINA	N#
b	100	199	201	100	d

TRGOVINA	KOLIČINA	CIJENA
a	c	100
		199,5

Primjer #04-c: Ostatak i na kupovnoj i na prodajnoj straniPočetno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOLIČINA	CIJ	CIJ	KOLIČINA	N#
a	100	201	market	100	c
b	100	199	201	100	d

Formiranje otvarajuće cijene

KUPOVINA			CIJENA	PRODAJA		
KOLIČINA	PRIHVAĆENA KOLIČINA	OSTATAK		OSTATAK	PRIHVAĆENA KOLIČINA	KOLIČINA
100	100		201	100	200	100
100	200	100	199		100	
	200	100	market		100	100

Najveći obim prometa (100) je ostvaren pri dvije cijene – 199 i 201 KM. Otvarajuću cijenu ovdje nije moguće utvrditi na bazi najmanjeg ostatka, jer je isti pri obe cijene. Pošto se pri datim cijenama pojavljuje isti ostatak i na kupovnoj i na prodajnoj strani, otvarajuća cijena se izračunava kao prosta aritmetička sredina između dvije moguće cijene, zaokruženo na standard promjene cijene $[(201 + 199) / 2 = 200]$.

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOLIČINA	CIJ	CIJ	KOLIČINA	N#
b	100	199	201	100	d

TRGOVINA		KOLIČINA	CIJENA
a	c	100	200

Primjer #05-a: Nema ostatka

Početno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOLIČINA	CIJ	CIJ	KOLIČINA	N#
a	300	202	198	200	c
b	200	201	199	300	d

Formiranje otvarajuće cijene

KUPOVINA			CIJENA	PRODAJA		
KOLIČINA	PRIHVAĆENA KOLIČINA	OSTATAK		OSTATAK	PRIHVAĆENA KOLIČINA	KOLIČINA
300	300		202	200	500	
200	500		201		500	
	500		199		500	300
	500	300	198		200	200

Najveći obim prometa (500) je ostvaren pri dvije cijene – 199 i 201 KM. Otvarajuću cijenu nije moguće utvrditi na bazi najmanjeg ostatka. Pošto se transakcije pri datim cijenama ostvaruju bez ostatka, otvarajuća cijena se izračunava kao prosta aritmetička sredina obe potencijalne cijene, zaokruženo na standard promjene cijene $[(201 + 199) / 2 = 200]$.

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOLIČINA	CIJ	CIJ	KOLIČINA	N#

TRGOVINA		KOLIČINA	CIJENA
a	c	200	200
a	d	100	200
b	d	200	200

Primjer #05-b: Nema ostatkaPočetno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOLIČINA	CIJ	CIJ	KOLIČINA	N#
a	400	market	market	300	d
b	300	202	198	200	e
c	200	201	199	400	f

Formiranje otvarajuće cijene

KUPOVINA			CIJENA	PRODAJA		
KOLIČINA	PRIHVAĆENA KOLIČINA	OSTATAK		OSTATAK	PRIHVAĆENA KOLIČINA	KOLIČINA
400	400		market	500	900	
300	700		202	200	900	
200	900		201		900	
	900		199		900	400
	900	400	198		500	200
	900		market		300	300

Najveći obim prometa (900) je ostvaren pri dvije cijene 199 i 201 KM. Otvarajuću cijenu nije moguće utvrditi na bazi najmanjeg ostatka. Pošto se transakcije pri datim cijenama ostvaruju bez ostatka, otvarajuća cijena se izračunava kao prosta aritmetička sredina obe potencijalne cijene, zaokruženo na standard promjene cijene $[(201 + 199) / 2 = 200]$.

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOLIČINA	CIJ	CIJ	KOLIČINA	N#

TRGOVINA	KOLIČINA	CIJENA
a	d	300
a	e	100
b	e	100
b	f	200
c	f	200

Primjer #06: Na tržištu su samo tržišni naloziPočetno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOLIČINA	CIJ	CIJ	KOLIČINA	N#
a	900	market	market	800	b

Formiranje otvarajuće cijene

KUPOVINA			CIJENA	PRODAJA		
KOLIČINA	PRIHVAĆENA KOLIČINA	OSTATAK		OSTATAK	PRIHVAĆENA KOLIČINA	KOLIČINA
900	900	100	market		800	
	900	100	market		800	800

Otvarajuća cijena se izjednačava sa referentnom cijenom, zaokruženo na standard promjene cijene.

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOLIČINA	CIJ	CIJ	KOLIČINA	N#
a	100	market			

TRGOVINA	KOLIČINA	CIJENA
a	b	800 ref. cijena

Primjer #07: Na tržištu nema naloga koji bi se mogao izvršiti

Početno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOLIČINA	CIJ	CIJ	KOLIČINA	N#
a	80	200	201	80	b

Formiranje otvarajuće cijene

KUPOVINA			CIJENA	PRODAJA		
KOLIČINA	PRIHVAĆENA KOLIČINA	OSTATAK		OSTATAK	PRIHVAĆENA KOLIČINA	KOLIČINA
			201	80	80	80
80	80	80	200			

Cijena kupovnog naloga je niža u odnosu na cijenu prodajnog naloga i ne zaključuje se posao.

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOLIČINA	CIJ	CIJ	KOLIČINA	N#
a	80	200	201	80	b

TRGOVINA	KOLIČINA	CIJENA

Primjer #08-a: Formiranje otvarajuće cijene na kontinuiranom trgovanju kada su uneseni nalozi sa dodatnim uslovima količine izvršenja

Početno stanje

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJENA	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#
f	A	400	204	a	300	202	market	300	c				
g	A	300	203	b	200	201	198	200	d				
							199	400	e				

Formiranje otvarajuće cijene

KUPOVINA			CIJENA	PRODAJA		
KOLIČINA	PRIHVAĆENA KOLIČINA	OSTATAK		OSTATAK	PRIHVAĆENA KOLIČINA	KOLIČINA
300	300		202	600	900	
200	500		201	400	900	
	500		199	400	900	400
	500		198		500	200
	500		market		300	300

Prilikom formiranja otvarajuće cijene u kontinuiranom trgovanju ne uzimaju se u obzir nalozi sa dodatnim uslovima količine izvršenja. Otvarajuća cijena se formira na osnovu naloga koji nemaju dodatni uslov količine izvršenja na nivou od 198 KM, jer je ostvaren najveći obim prometa uz najmanji ostatak. Nakon otvaranja tržišta provjerava se da li se neki od naloga sa dodatnim uslovima količine izvršenja može upariti sa preostalim nalogima na otvorenom tržištu. U našem primjeru, nakon otvaranja tržišta, uparuju se nalozi “f” i “e” po cijeni 199 KM.

Konačno stanje

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJENA	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#
g	A	300	203										

TRGOVINA	KOLIČINA	CIJENA
a	c	300
b	d	200
f	e	400

Primjer #08-b: Formiranje otvarajuće cijene na aukcijskom trgovanju kada su uneseni nalozi sa dodatnim uslovima količine izvršenja - otvarajuća cijena se utvrđuje na osnovu naloga bez dodatnih uslova (bez realizacije naloga sa dodatnim uslovima količine izvršenja)

Početno stanje

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJENA	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#
i	A	100	204	a	200	202	197	400	e				
j	A	300	203	b	200	201	198	200	f				
				c	200	200	200	80	g				
				d	50	198	201	50	h				

Formiranje otvarajuće cijene

KUPOVINA			CIJENA	PRODAJA		
KOLIČINA	PRIHVAĆENA KOLIČINA	OSTATAK		OSTATAK	PRIHVAĆENA KOLIČINA	KOLIČINA
200	200		202	530	730	
200	400		201	330	730	50
200	600		200	80	680	80
50	650	50	198		600	200
	650	250	197		400	400

Prilikom formiranja otvarajuće cijene na aukcijskom trgovanju ne uzimaju se u obzir nalozi sa dodatnim uslovima količine izvršenja kada je otvarajuću cijenu moguće utvrditi na osnovu naloga bez dodatnih uslova količine izvršenja. Prema tome, otvarajuća cijena se formira na osnovu naloga koji nemaju dodatni uslov količine izvršenja na nivou od 198 KM, jer je ostvaren najveći obim prometa uz najmanji ostatak.

Nakon otvaranja tržišta provjerava se da li se neki od naloga sa dodatnim uslovima količine izvršenja može upariti sa preostalim nalogima na otvorenom tržištu po otvarajućoj cijeni 198 KM. U našem primjeru, cijena 198 KM je niža u odnosu na preostale prodajne naloge i ne dolazi do zaključenja posla.

Konačno stanje

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJENA	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#
g	A	100	204	d	50	198	200	80	g				
j	A	300	203				201	50	h				

TRGOVINA	KOLIČINA	CIJENA
a	e	200
b	e	200
c	f	200

Primjer #08-c: Formiranje otvarajuće cijene na aukcijskom trgovanju kada su uneseni nalozi sa dodatnim uslovima količine izvršenja - otvarajuća cijena se utvrđuje na osnovu naloga bez dodatnih uslova (sa realizacijom naloga sa dodatnim uslovima količine izvršenja)

Početno stanje

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJENA	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#
b	A	100	204	a	50	198	197	500	d				
c	A	300	203										

Formiranje otvarajuće cijene

Prilikom formiranja otvarajuće cijene na aukcijskom trgovanju ne uzimaju se u obzir nalozi sa dodatnim uslovima količine izvršenja kada je otvarajuću cijenu moguće utvrditi na osnovu naloga bez dodatnih uslova. Otvarajuća cijena se formira na nivou od 197 KM.

Nakon otvaranja tržišta provjerava se da li se neki od naloga sa dodatnim uslovima količine izvršenja može upariti sa preostalim nalogima po otvarajućoj cijeni 197 KM. U našem primjeru zaključuju se još dva posla.

Konačno stanje

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJENA	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#
							197	50	d				

TRGOVINA	KOLIČINA	CIJENA
a	d	50
b	d	100
c	d	300

Primjer #08-d: Formiranje otvarajuće cijene na aukcijskom trgovanju kada su uneseni nalozi sa dodatnim uslovima količine izvršenja - otvarajuća cijena se utvrđuje na osnovu naloga sa dodatnim uslovima količine izvršenja

Početno stanje

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJENA	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#
c	A	400	204				201	300	a				
							203	100	b				

Formiranje otvarajuće cijene

KUPOVINA			CIJENA	PRODAJA		
KOLIČINA	PRIHVACENA KOLIČINA	OSTATAK		OSTATAK	PRIHVACENA KOLIČINA	KOLIČINA
400	400		204		400	
400	400		203		400	100
400	400		201	100	300	300

Prilikom formiranja otvarajuće cijene na aukcijskom trgovanju uzimaju se u obzir nalozi sa dodatnim uslovima količine izvršenja, kada se otvarajuća cijena ne može utvrditi na osnovu naloga bez dodatnih uslova količine izvršenja. Najveći obim prometa (400) ostaruje se pri cijenama 203 i 204 KM. Pošto se transakcije pri tim cijenama ostvaruju se bez ostatka, otvarajuća cijena se izračunava kao aritmetička sredina obe potencijalne cijene, zaokruženo na standard promjene cijene $[(204 + 203) / 2 = 203,50]$.

Konačno stanje

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJENA	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#

TRGOVINA	KOLIČINA	CIJENA
c	a	300
c	b	100

9.5. Dodatak 05: Pokretanje prekinutih aukcija

Primjer #01: Raspon između naloga je veći od 3%, ali posao se zaključuje po cijeni koja je unutar intervala trgovanja

Početno stanje

Referentna cijena je 100 KM.

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
			98	10	a

Nalog "b": Kupujem 10 akcija po 102 KM.

Međustanje: Nije inicirana prekinuta aukcija – potencijalna cijena ne leži izvan intervala trgovanja.

Konačno stanje: Trgovanje je zaključeno po cijeni od 98 KM.

TRGOVINA	KOLIČINA	CIJENA
b	a	10
		98

Primjer #02: Prvi nalog je unutar intervala 3% u odnosu na referentnu cijenu. Agresivni nalog je izvan intervala 3% u odnosu na referentnu cijenu.

Početno stanje

Referentna cijena je 100 KM.

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
a	10	100			

Nalog "b": Prodajem 10 akcija po 95 KM.

Međustanje: Nije inicirana prekinuta aukcija – potencijalna cijena ne leži izvan intervala trgovanja.

Konačno stanje: Trgovanje je zaključeno po cijeni od 100 KM.

TRGOVINA		KOLIČINA	CIJENA
a	b	10	100

Primjer #03: Prvi nalog leži izvan intervala 3% u odnosu na referentnu cijenu. Agresivni nalog leži izvan intervala 3% u odnosu na referentnu cijenu.

Početno stanje

Referentna cijena je 100 KM.

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
			95	10	a

Nalog "b": Kupujem 10 akcija po 105 KM.

Međustanje: Prekinuta aukcija je inicirana – potencijalna cijena je izvan intervala trgovanja.

KUPOVINA			CIJENA	PRODAJA		
KOLIČINA	PRIHVAĆENA KOLIČINA	OSTATAK		OSTATAK	PRIHVAĆENA KOLIČINA	KOLIČINA
10	10		105		10	
	10		95		10	10

Nova referentna cijena je formirana na nivou od 100 KM i jednak je prethodnoj referentnoj cijeni.

Konačno stanje

TRGOVINA		KOLIČINA	CIJENA
b	a	10	100

Primjer #04: Pokretanje prekinute aukcije sa limitiranim nalogom

Početno stanje

Referentna cijena je 100 KM.

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
			100	10	a
			102	10	b
			104	10	c
			106	10	d

Nalog "e": Kupujem 20 akcija po 106 KM.

Međustanje: Nije inicirana prekinuta aukcija – potencijalna cijena nije izvan intervala trgovanja.

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
			104	10	c
			106	10	d

TRGOVINA	KOLIČINA	CIJENA
e	a	10
e	b	102

Primjer #05: Pokretanje prekinute aukcije sa limitiranim nalogom

Početno stanje

Referentna cijena je 100 KM.

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL	CIJ	CIJ	KOL	N#
			100	10	a
			102	10	b
			104	10	c
			106	10	d

Nalog "e": Kupujem 30 akcija do 106 KM.

Međustanje: Prekinuta aukcija je inicirana – potencijalna cijena je izvan intervala trgovanja.

KUPOVINA			CIJENA	PRODAJA		
KOLIČINA	PRIHVAĆENA KOLIČINA	OSTATAK		OSTATAK	PRIHVAĆENA KOLIČINA	KOLIČINA
30	30		106	10	40	10
	30		104		30	10
	30	10	102		20	10
	30	20	100		10	10

Nova referentna cijena je 104 KM.

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
			106	10	d

TRGOVINA	KOLIČINA	CIJENA
e	a	10
e	b	10
e	c	10

Primjer #06: Pokretanje prekinute aukcije sa tržišnim nalogom

Početno stanje

Referentna cijena je 100 KM.

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
			100	10	a
			102	10	b
			104	10	c
			106	10	d

Nalog "e": Kupujem 20 akcija po tržišnoj cijeni.

Međustanje: Nije inicirana prekinuta aukcija – potencijalna cijena nije izvan intervala trgovanja.

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
			104	10	c
			106	10	d

TRGOVINA	KOLIČINA	CIJENA
e	a	10
e	b	10

Primjer#07: Pokretanje prekinute aukcije sa tržišnim nalogom

Početno stanje

Referentna cijena je 100 KM.

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
			100	10	a
			102	10	b
			104	10	c
			106	10	d

Nalog "e": Kupujem 30 akcija po tržišnoj cijeni.

Međustanje: Prekinuta aukcija je inicirana – potencijalna cijena je izvan intervala trgovanja. Tržišni nalog biće izvršen, zajedno sa nalogima unutar intervala trgovanja, kao i nalog koji se nalazi izvan intervala trgovanja (nalog "c").

KUPOVINA			CIJENA	PRODAJA		
KOLIČINA	PRIHVAĆENA KOLIČINA	OSTATAK		OSTATAK	PRIHVAĆENA KOLIČINA	KOLIČINA
30	30		market	10	40	
	30		106	10	40	10
	30		104		30	10
	30	10	102		20	10
	30	20	100		10	10

Nova referentna cijena je 104 KM.

Konačno stanje

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
			106	10	d

TRGOVINA	KOLIČINA	CIJENA	
e	a	10	104
e	b	10	104
e	c	10	104

Primjer #08: Pokretanje prekinute aukcije sa tržišnim nalogom

Početno stanje

Referentna cijena je 100 KM.

KUPOVINA			PRODAJA		
N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#
a	30	market			

Nalog "b": Prodajem 30 akcija po 105 KM.

Međustanje: Prekinuta aukcija je inicirana – potencijalna cijena je izvan intervala trgovanja.

KUPOVINA			CIJENA	PRODAJA		
KOLIČINA	PRIHVAĆENA KOLIČINA	OSTATAK		OSTATAK	PRIHVAĆENA KOLIČINA	KOLIČINA
30	30		market		30	
	30		105		30	30

Nova referentna cijena je 105 KM.

Konačno stanje

TRGOVINA		KOLIČINA	CIJENA
a	b	30	105

Primjer #09: Pokretanje prekinute aukcije nalogom sa dodatnim uslovom količine izvršenja

Početno stanje

Referentna cijena je 100 KM.

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJENA	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#
				a	5	95							

Nalog "b": Prodajem 10 akcija po 95 - "sve ili ništa" nalog. Međustanje: Nije inicirana prekinuta aukcija nalozi se ne mogu upariti zbog dodatnog uslova.

Konačno stanje

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJENA	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#
				a	5	95				95	10	A	b

TRGOVINA		KOLIČINA	CIJENA

Primjer#10: Pokretanje prekinute aukcije nalogom sa dodatnim uslovom količine izvršenjaPočetno stanje

Referentna cijena je 100 KM.

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJENA	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#
a	M	10.000M10.000	104										

Nalog "b": Prodajem 10.000 akcija po 103 KM.Međustanje: Prekinuta aukcija je inicirana – potencijalna cijena je izvan intervala trgovanja.

1. faza aukcije: Trgovina nije izvršena. Referentna cijena ostaje neizmjenjena, na 100 KM.

KUPOVINA			CIJENA	PRODAJA		
KOLIČINA	PRIHVAĆENA KOLIČINA	OSTATAK		OSTATAK	PRIHVAĆENA KOLIČINA	KOLIČINA
			103	10.000	10.000	10.000

2. faza aukcije: Provjerava se mogućnost izvršenja naloga sa dodatnim uslovima izvršenja.

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJENA	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#
a	M	10.000h10.000	104				103	10.000	b				

Konačno stanje

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJENA	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#
a	M	10.000	104										

TRGOVINA	KOLIČINA	CIJENA	NAPOMENA
a	b	10.000	104
			2. faza

Primjer #11: Pokretanje prekinute aukcije nalogom sa dodatnim uslovom količine izvršenjaPočetno stanje

Referentna cijena je 100 KM.

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJENA	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#
a	A	15	105	b	10	100							

Nalog "c": Prodajem 15 akcija po 105 KM.

Međustanje: Prekinuta aukcija je inicirana – potencijalna cijena je izvan intervala trgovanja.

1. faza aukcije: U ovoj fazi, nijedan nalog nije izvršen. Referentna cijena ostaje neizmjenjena, na 100 KM.

KUPOVINA			CIJENA	PRODAJA		
KOLIČINA	PRIHVAĆENA KOLIČINA	OSTATAK		OSTATAK	PRIHVAĆENA KOLIČINA	KOLIČINA
			105	15	15	15
10	10	10	100			

2. faza aukcije: Provjerava se mogućnost izvršenja naloga sa dodatnim uslovima količine izvršenja.

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJENA	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#
a	A	15	105	b	10	100	105	15	c				

Konačno stanje

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJENA	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#
				b	10	100							

TRGOVINA	KOLIČINA	CIJENA	NAPOMENA
a	c	15	105
			2. faza

Primjer #12: Pokretanje prekinute aukcije nalogom sa dodatnim uslovom količine izvršenja

Početno stanje

Referentna cijena je 100 KM.

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJENA	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#
a	A	10	95	b	10	100							

Nalog "c": Prodajem 20 akcija po 95 KM.

Međustanje Prekinuta aukcija je inicirana – potencijalna cijena je izvan intervala trgovanja.

1. faza aukcije: Obavljeno je otvaranje tržišta bez naloga sa dodatnim uslovima.

KUPOVINA			CIJENA	PRODAJA		
KOLIČINA	PRIHVAĆENA KOLIČINA	OSTATAK		OSTATAK	PRIHVAĆENA KOLIČINA	KOLIČINA
10	10		100	10	20	
	10		95	10	20	20

Nova referentna cijena je 95 KM, jer je višak na prodajnoj strani.

2. faza aukcije: Provjerava se mogućnost izvršenja naloga sa dodatnim uslovima izvršenja.

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJENA	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#
a	A	10	95				95	10	c				

Konačno stanje

TRGOVINA	KOLIČINA	CIJENA	NAPOMENA
b	c	10	1. faza
a	c	10	2. faza

Primjer#13: Pokretanje prekinute aukcije nalogom sa dodatnim uslovom

Početno stanje

Referentna cijena je 100 KM.

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJENA	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#
a	A	10	105	b	10	95							

Nalog "c": Prodajem 20 akcija po 95 KM.

Međustanje Prekinuta aukcija je inicirana – potencijalna cijena je izvan intervala trgovanja.

1. faza aukcije: Obavljeno je otvaranje tržišta bez naloga sa dodatnim uslovima.

KUPOVINA			CIJENA	PRODAJA		
KOLIČINA	PRIHVAĆENA KOLIČINA	OSTATAK		OSTATAK	PRIHVAĆENA KOLIČINA	KOLIČINA
10	10		95	10	20	20

Nova referentna cijena je 95 KM.

2. faza aukcije: Provjerava se mogućnost izvršenja naloga sa dodatnim uslovima izvršenja.

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJENA	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#
a	A	10	105				95	10	c				

Konačno stanje

TRGOVINA	KOLIČINA	CIJENA	NAPOMENA
b	c	10	1. faza
a	c	10	2. faza

Primjer #14: Pokretanje prekinute aukcije nalogom sa dodatnim uslovom

Početno stanje

Referentna cijena je 100 KM.

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJENA	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#
a	A	10	95	b	10	105							

Nalog "c": Prodajem 20 akcija po 95 – A.

Međustanje Prekinuta aukcija je inicirana – potencijalna cijena je izvan intervala trgovanja.

1. faza aukcije: Obavljeno je otvaranje tržišta bez naloga sa dodatnim uslovima.

KUPOVINA			CIJENA	PRODAJA		
KOLIČINA	PRIHVAĆENA KOLIČINA	OSTATAK		OSTATAK	PRIHVAĆENA KOLIČINA	KOLIČINA
10	10	10	105			

Referentna cijena ostaje neizmjenjena, na 100 KM.

2. faza aukcije: Provjerava se mogućnost izvršenja naloga sa dodatnim uslovima izvršenja.

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJENA	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#
a	A	10	95	b	10	105				95	20	A	c

Konačno stanje

TRGOVINA	KOLIČINA	CIJENA	NAPOMENA	
b	c	10	105	2. faza
a	c	10	95	2. faza

Primjer #15: Pokretanje prekinute aukcije nalogom sa dodatnim uslovom

Početno stanje

Referentna cijena je 100 KM.

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJENA	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#
a	A	20	95	b	10	105							

Nalog "c": Prodajem 20 akcija po 95 – A.

Međustanje Nije inicirana prekinuta aukcija –zaključenje transakcija u ovoj situaciji nije moguće.

Konačno stanje

PU				KUPOVINA			PRODAJA			PU			
N#	PU	KOL.	CIJENA	N#	KOL.	CIJ	CIJ	KOL.	N#	CIJENA	KOL.	PU	N#
a	A	20	95	b	10	105				95	20	A	c

TRGOVINA	KOLIČINA	CIJENA

Broj: 03-81/15
Datum: 23.02.2015.

Direktor
Milan Božić